

než určovati trest podle jeho výsledků; i zastánci odplatného trestu se shodují v tom, že praktické uskutečňování principu proporcionality činu a trestu je nejslabším bodem programu;²¹⁰⁾ jde o požadavek v plné míře vůbec nesplnitelný, který by se zdál čirou libovůlí, kdyby praxe nebyla vytvořila určitá, byť velmi nejistá zvyková měřítka, jichž se může soudce přidržeti.

Zákonná sazba úměrná tíži činu zůstává též při neurčitém odsouzení; schází jen problematické vyměřování konkrétního trestu podle stupně viny. Že by neurčité odsouzení přiměřeně upravené mohlo v á ž n ě ohroziti generálně-preventivní účinnost trestání, nepodařilo se dokázati. Dlužno proto doufati, že snaha o spojení zřetelů generální a speciální prevence v něm obsažená ponese též v praxi dobré ovoce.

Čekati od jeho uzákonění zázraky by bylo ovšem bláhové. »Jest nástrojem, je mrtvou věcí« (Wines). Ale v právním řádě je nerozlučným druhem podmíněného odsouzení a propuštění: probation-parole-reformation. Jako tyto obrací pozornost k povaze zločincově²¹¹⁾ »The character of the offender, not the character of the offence should determine the duration of the imprisonment«. Ti, jimž jde vážně o zlepšení trestního práva, spokojí se s malým pokrokem, jež instituce přinese.

Jindřich Vančura, Dr.:

M. Pavel Krystián z Koldína¹⁾

v historickém obraze rodiny klatovských Křestanů.

Z původního jména klatovské rodiny měšťanské Křestanů v polatiněné formě Krystiánů možno souditi, že některý ze starších předků jejich byl obrácenec z víry židovské na křesťanskou, jak

²¹⁰⁾ W a c h, Die Reform der Freiheitsstrafe str. 41 »Es ist wahr, die richterliche Strafzumessung ist zum guten Teil Willkür, Laune, Zufall;« K a h l, D. J. Z. XI. str. 896; B a e r e n r e i t h e r cit., str. 106; K r ä p e l i n, Das Verbrechen als soziale Krankheit, zvl. otisk z Monatschrift für Kriminalpsychologie III. str. 34.

²¹¹⁾ v a n H a m e l, Actes Bruxelles II. str. 537.

1) V úvodě ve svém vydání Městských práv z r. 1579 (1876) Jos. Jireček nerozmnožil ani neopravil zpráv, jež v prvním rozsáhlejší životopise M. Pavla Krystiána z Koldína podal A. Rybička v Čas.

příklady toho známe i z jiných měst. Tak r. 1580 přijal právo městské na Starém městě Pražském Jan Žid jinak Křesfan, sklenář, ukázav list zachovací na pergameně s vysvědčením o jeho náboženství i dobrém chování od práva města Hradce nad Labem vydaný v pátek před Květnou nedělí (21. března) 1567.²⁾

Význačné vlastnosti původního kmene, ze které pocházeli tito Křesfanové, projevily se, jak ukážeme, zvláště výrazně v nejznamenitějším členu klatovské rodiny Křesfanů proslulém vzdělavateli práva městského M. Pavlovi Krystyánovi z Koldína.

Čes. Musea r. 1864. Pátral sice v Klatovech po podrobnějších zprávách o rodině Krystyánovské, ale výtečný znatel dějin klatovských (sic) kněz E. V. Říčík nemohl se ničehož o ní dohledati, protože archivy klatovské velikými požáry docela přišly ve zmar. Ale zkáze požárů unikly přece některé knihy městské XVI. stol., o nichž nevěděl Říčík. Z těchto starých knih městských čerpali skoro současně nové zprávy o rodině Krystyánů prof. dr. J. V. Prášek v Čes. Museu filologickém r. 1895 a dr. K. Hostaš v Čas. Čes. Musea r. 1896. Prášek v článku »K původu Pavla Krystyána z Koldína« užil i. svazku knih trhových a smělymi, namnoze neodůvodněnými domněnkami doplňoval své prameny. Hostaš čerpal své zprávy i z druhých knih smluvních a sňubných. Z nepřebíraných pokladů archivu města Prahy uveřejnil některé příspěvky o Koldínovi mag. rada B. Peška v »Právníku« r. 1864 a v letech 90tých Zikm. Winter. Archivář J. Teige ve svých monumentálních Základech starého místopisu Pražského (I. díl r. 1910) uveřejnil na str. 319—335 celou řadu zápisů o rodině Krystyánů, mezi nimi též zápisy ztracených starých knih klatovských. Ale ani Teige nevyčerpal plně látku chovanou v archivě jeho péči svěřeném, jak jsem se přesvědčil, sbíraje tu látku k dějepisů svého rodiště Klatov. Nakupilo se mi zde tolik látky, že na jejím základě mohl jsem podrobně a jasně vylíčiti život rodiny, ze které pocházel proslulý upravitel a vydavatel Práv městských království Českého M. Pavel Krystyán z Koldína. Jestliže se mi podařilo očistit jeho životopis ode všelikých hrubých chyb a rozmnožit jej novými zprávami, tutó radost mně kalí, že v jeho životě soukromém i v jeho působení veřejném nalezl jsem mnoho nedostatků a v povaze jeho tolik kazů, že se tím plně zvracuje jasný obraz, který o něm jako o vzoru staročeských ctností podal A. Rybička a po něm převzal Jos. Jireček. Než i tu platí staré: Amicus Plato, amicus Aristoteles, magis amica veritas.

²⁾ Archiv m. Prahy č. 535/125. Týž Jan Křesfan, sklenář, r. 1584 koupil dům za Židy proti nové lázni od Kateřiny Saxové, tesařky, za 125 kop gr. čes. (Ibid. č. 2112 f. 177.)

I.

Otcem jeho byl **M a t ě j K ř e s t a n**, jehož jméno po prvé čteme r. 1528, kdy od Víta Běhařovského koupil dědinu pod Hůrkou za 23 kopy gr. m. V potomních letech přikoupil některé jiné pozemky a r. 1532 dvůr »na klášteře« (č. 40) od Markéty Voctové za 85 k. m., jež splatil r. 1537. V městě, nevíme ode kdy, měl dům vedle brány Klášterské (č. 23).

Není pochyby, že i v pozdějších letech rozmnožil svůj majetek pozemkový, ale vzrůst jeho nemůžeme stopovat pro ztrátu 2. a 3. svazku knih trhových z let 1549—1584.

V letech třicátých a čtyřicátých Matějovi Křestanovi dvakrát bylo hájit své cti. R. 1535 mluvil o něm Bernart Barchanec z Barchova na Měcholupech, »že by falešný kbelc měl«, z čeho povstala nemalá nesnáz. Prostřednictvím osob z rady vyslaných srovnána tato pře tak, že uznána sice pravda řeči páně Bernartovy o tom kbelci, ale zároveň se našlo, že se to přihodilo »z nevědění Křestanova a bez jeho viny«. Proto věc mezi nimi byla zdvižena a na žádost Matěje Křestana zaznamenáno do knihy smluvní, že jemu ten náрек nemá nic ke škodě býti a žádný ho tím nemá dotýkati. Ale po desíti letech tuto příhodu s falešným kbelcem ohřál svárlivý měšťan Matěj Šimkovic, kterého proto Matěj Křestan pohnal před právo. I tentokrát spor byl smírně urovnán.

Okolnosti, za kterých se vykonala tato přátelská smlouva v době příjezdu do Klatov král. podkomořího Jiříka z Gerštorfu, na jehož rozkaz hofrychtěř Jakub Fikar z Vratu přijav k sobě řadu měšťanů, sprostředkoval smlouvu, svědčí, že běželo o čest jednoho z předních měšťanů.

Byltě Matěj Křestan již r. 1537 volen do rady městské, v níž zasedal i v letech následujících (1540, 1566). Vážnosti mezi spolu-měšťany zasloužil si též péčí, s jakou se staral o vychování a zaopatření své četné rodiny. Z první manželky své Marty, dcery Barbory Opavské, měl tři syny, **J a n a**, **P a v l a** a **J e r o n ý m a** a tři dcery, jednu neznámého nám jména a druhé dvě, **A n n u** a **D o r o t u**. Synům dostalo se řádného vzdělání na domácí škole městské, ale pro nedostatek pramenů nemůžeme udati, kdo v této době byli jejími rektory a kantory. Prostřední, patrně nadanější Pavel vypraven byl od otce na vyšší studium do Prahy. Na univer-

sitě Pražské r. 1550 došel gradu bakalářského a r. 1552 povýšen byl za mistra svobodných umění.

Zatím starší bratr jeho Jan již r. 1546 oddělil se od otce, zakoupiv sobě od Zbraslava Podkovy dům nárožní (č. 149) vedle krámu chlebných za 380 kop m. a oženiv se s Kateřinou Lukášovic, vdovou po Matoušovi krejčím, která do nové domácnosti přivedla mu své dvě děti z prvního manželství, syna Jana a dceru Dorotu. Kateřině Lukášovic náležel dům na rohu dnešní ulice Clemenceauovy a Václavské (č.21), jež r. 1547 prodala za 215 kop m. Matoušovi Karhánkovi, jenž splatil jej v témže roce, čím umožněno bylo manželovi jejímu, že dům nově na náměstí koupený mohl zaplatit již r. 1549.

Z mladších bratří Janových Pavel po svém povýšení za mistra stal se správcem přední školy partikulární v Praze u sv. Jindřicha, kde proslul jako výborný učitel jazyka latinského, takže metoda jeho i v pozdější době byla kladena za vzor učitelům.³⁾

Ze školy Svatojindřišské r. 1557 povolán byl za profesora na universitu Pražskou a téhož roku nadán byl erbem a predikátem z Koldína.⁴⁾ Polatiniv sobě již dříve své jméno Křestan za Christianus (Krystián), po roce 1557 Pavel Křestan nazýval se Pavlem Krystiánem z Koldína.

V těchto letech padesátých slynul jako básník latinský, zejména jako skladatel elegií v době, kdy úmrtí řady jeho učitelů a přátel zavdávalo mu příležitost projevit nad tím srdečnou účast a žal. Zemřeli tehdaž M. Šebestyán Aerichalcus (Mosazník) Přeštický († 1555), M. Jan Hortensius (Zahrádka) Pražský († 1557), kněz Jan Hořický, s nímž byl za mistra povýšen († 1558), kněz Pavel Bydžovský, horlivý zastánce staroutrakvismu († 1559).⁵⁾

Nepochybujeme, že prostřednictvím M. Pavla Krystiána v době, kdy rektoroval ještě na škole u sv. Jindřicha, do Prahy se dostal mladší bratr jeho Jeroným a jemu vyhlédnuta zde nevěsta

³⁾ Tak učinil zejména M. Petr Codicillus ve své proslulé *Ordo studiorum in scholis Bohemiae et Moraviae* r. 1586.

⁴⁾ Ve štítu erbu Koldínova byly dva krky kohoutí proti sobě hledící, v klenotu podobné dva krky kohoutí jako na štítu.

⁵⁾ Přehled latinských skládání Koldínových podal Jos. Jireček v *Přídavcích k svému vydání Práv městských* (str. 492—494).

v Lidmile, vdově po Bartoloměji Chmelovi. Dne 12. února 1555 Jeronym Krystyán z Klatov přijal městské právo v Starém městě Pražském⁶⁾ a téhož dne a roku Lidmila, manželka Jeronyma Křestana, vzdala všecken díl svůj, který jí náležel po nebožtiku Bartoloměji, prvním manželu jejím, i jiný všecken statek svůj, a zase též Jeronym vzdal manželce své Lidmile tentýž díl její i jiný všecken statek svůj; obě strany ze všeho statku tak obapolně vzdaného pozůstavily sobě po 25 kopách gr. m.⁷⁾

Z dcer Matěje Křestana jedna neznámého nám jména byla provdána za Adama bečváře v Domažlicích, druhé dvě vdány byly v Klatovech, Anna za Duchka Kličku, Dorota v prvním manželství za Floriana Čestínského, v druhém za Jana Sýkoru; z prvního manželství měla syna Jakuba, z druhého dceru Kateřinu.

Z Prahy Matěje Křestana docházely zprávy vždy radostnější o synovi jeho M. Pavlovi. Na universitě slýnul jako examinátor bakalářů, byl pomocníkem rektorovým při správě důchodů (fiscus curator), ba r. 1561 volen byl za děkana fakulty artistické.

Otec nebyl ani zarmoucen, když se dověděl, že se Pavel vzdal universitní profesury a následoval příkladu tolika svých předchůdců, když nespokojení celibátním životem v koleji a malými příjmy v úradě profesorském, hledali jiného zaměstnání vděčnějšího a výnosnějšího. M. Pavel Krystyán nalezl je v úradě radního písaře na Novém městě Pražském. Dne 17. února 1562 učinil přísahu k tomuto úradu⁸⁾ a již dne 5. dubna r. 1563 předstoupiv se svými přáteli před radu Starého města Pražského, žádal za svolení, aby za manželku mohl pojmouti Magdalenu, dceru někdy Linharta Šipaře se souhlasem jejím i matčíným.⁹⁾

⁶⁾ Archiv m. Prahy č. 535 f. 15. Rukojmě za Jeronyma Krystyána byli Mikuláš Pastor a Tomáš Bechyňský.

⁷⁾ Bartošovi Chmelovi náležely dva domy na Malém náměstí Staroměstském »pod uzdaři« (č. 8. a 9.) a některé vinice za Košířem a pod Bílými horami i nad Jelením příkopem. (Ibid. č. 2117 f. 30.)

⁸⁾ Archiv m. Prahy č. 2117 f. 330.

⁹⁾ Ibid. č. 1235 f. 320. Nesprávně A. Rybička (v Čas. Čes. M. 1864 str. 356) a po něm Jos. Jireček manželku Koldínovu nazývají Magdalenu Žipanskou, ba Jireček měl ji za příbuznou král. rychtáře a později primátora, Pavla Žipanského z Dražice. Polatiněné jméno její čtli Ssipanissa místo správného Ssiparissa a odtud omyl jejich. Po

Když k tomu bylo svoleno, svatba vykonala se dne 21. června 1563 a oslavena od přátel Koldínských básněmi latinskými, které sebrány byly ve sborník a vytištěny. Dne 12. července 1563 oba manželé obapolně vzdali sobě svůj statek, vymínivše si každý po 100 kopách gr. čes.¹⁰⁾ O věno M. Pavel měl nesnáz s poručníky sirotků a statku Šípařovského Janem Sladkým a Janem Kautským, kteří nedbali jednoho ani druhého rozkazu, aby Mandaleně z dílu jejího na spravedlnost její dali k živnosti 500 kop gr. m., takže bylo potřeba nového přísného poručení pánů dne 7. září 1563, aby do západu slunce takovou summu 500 kop gr. m. jí dali a vyplnili z dílu jejího.¹¹⁾

Již druhý měsíc po své svatbě dne 16. července r. 1563 M. Pavel Krystyán z Koldína přijal právo městské v Starém městě Pražském, ukázav list zachovací z města Klatov, vydaný mu radou městskou dne 2. září r. 1552; rukojmě zaň byli Sixt z Ottersdorfu a Jiřík Melantrich z Aventýna.¹²⁾ Přijetí městského práva v Starém městě Pražském bylo předzvěstí změny v životě M. Pavla, když zakoupiv sobě a své manželce dům řečený Domináčkovský na velkém náměstí Staroměstském (č. 931) od poručníků dětí po dřívějších majitelích Janovi a Albrechtovi z Písnice za 450 kop gr. čes.,¹³⁾ vzal odpuštění z úřadu písaře radního na Novém městě¹⁴⁾ a přestěhoval se do svého domu v Starém městě. Téhož měsíce (7. března) a roku rozdělením statku Šípařovského na díl M. Pavla a jeho manželky Mandaleny připadl dům malý vedle pivovaru Jana Slad-

---

Linhartovi Šípaři zůstala vdova Anna a obě děti jejich Magdalena a Jan. Statek jejich spravoval nejprve otec Linhartův Martin Šípař a teprve po smrti jeho byli dětem a statku Šípařovskému jmenování poručníci v měšťanech pražských Janovi Sladkým st. z Pecinovce a Janovi Kautským, k nimž r. 1563 přivzat byl za spolporučníka manžel Magdalenin M. Pavel Krystyán z Koldína. Z popisu pozůstalosti poznáváme zámožnost rodiny Šípařovské, které vedle dvou domů náležela vinice podle nové obory, zahrada na Smíchově, městiště za sv. Ondřejem, mnoho svršků v domě, hojně listů a register. (Archiv m. Prahy č. 1172.)

¹⁰⁾ Archiv m. Prahy č. 2118 f. 52.

¹¹⁾ Ibid č. 1236 f. 74.

¹²⁾ Ibid č. 535 f. 40.

¹³⁾ Ibid. č. 2118 f. 98—99.

¹⁴⁾ Ibid č. 332 f. 131.

kého a domu Jana Koška vačkáře,¹⁵⁾ k tomu nová vinice vedle Brusky a zahrada s chmelnicí na Smíchově. Nebylo divu, že při novém osazení rady městské v Starém městě Pražském dne 26. října 1565 pozornost byla obrácena na nového zámožného a vzdělaného měšťana a že M. Pavel Krystýán byl ustanoven za konšela na 15. místě.¹⁶⁾

Méně radosti v těchto letech vzestupu a vlivného postavení svého syna M. Pavla v městech Pražských otec jeho měl ze svého nejmladšího syna Jeronyma. Ten nejenom nerozmnožoval statku, jehož nabyt sňatkem s Lidmilou, naopak pozbýval ho. Již v červenci r. 1555 oba manželé prodali Matějovi sedláři za 50 kop gr. m. zahradu v Košířích za dvorem Melicharovým.¹⁷⁾ Téhož roku dvě vinice v Nažovkách, jednu za 80 kop Bartoloměji Odháj a druhou za 80 k. Blažkovi Černoorskému.¹⁸⁾ Již v prvním roce svého manželství Jeronym Křestan se dostal do rukou židovských věřitelů. R. 1555 oba manželé byli dlužni Izdraelovi Židu 90 kop m., jež měli mu splatit užitkem vinným, ale kdyby se víno jemu nelíbilo, hotovými penězi při sv. Martině nejprve příštím. Dluh byl mu splacen již 11. září 1555.¹⁹⁾

R. 1556 Ješek Hošek, Žid, zeť Isaka školníka, učinil přípověď na peníze, které Blažek Černoorský měl klást oběma manželům za vinici v Nažovkách jemu prodanou, a to pro 75 kop m., jež

¹⁵⁾ Ibid č. 2121 f. 125 (Teige, *ibid.* str. 319). Nesprávně Jos. Jireček (v úvodě k Právům městským st. XXIII.) mluví o koupi tohoto domu řečeného Chocholovského po Linhartovi Šípařovi M. Pavlem Koldínem a manželkou jeho, neboť nebyl od nich koupen, nýbrž získán podělením dědictví Šípařovského mezi Magdalenou Koldínovou a bratrem jejím Janem Šípařem.

¹⁶⁾ Archiv m. Prahy č. 1239 f. 262. V úřadě konšelském nalézáme ho r. 1566, kdy 22. dubna v domu »proti hřebenům« konal se popis statku po někdy Janovi Řeháčkovi z Květnice v přítomnosti p. Havla Codrusa od Mieny a p. M. Pavla Křestana, konšelů přísežných (Ibid. č. 1172 f. 11). Z uvedené skutečnosti vysvítá nesprávnost údaje Jirečkova (v úvodě XXIV), že se hned po složení radního písařství na Novém městě M. Pavel z Koldína uvázal v kancléřství při radě Starého města Pražského a že byl vynikajícím způsobem účasten poselstva k císi Maximilianovi II. v měsíci červnu r. 1565.

¹⁷⁾ Archiv m. Prahy č. 2010 f. 301.

¹⁸⁾ Ibid. č. 2010 f. 312, 320.

¹⁹⁾ Ibid. f. 299.

Jeronym jako rukojmí za Václava dlažiče byl jemu povinen, pro něž tento r. 1556 učinil přípověď na všecken statek jejich. Když přípovědi té dali místo, připůjčili sobě od něho ještě 4 kopy a všecku sumu 74 kop ujistili mu před jinými věřiteli na svém statku.²⁰⁾ Ale že se ani potom manželé tito nezbavili nesnázi dlužníků, poznáváme r. 1569, kdy M. Pavel svého bratra Jeronyma zastoupil v dluhu 10 kop m., jež on již dávno měl zaplatit Valentínovi Junovi.²¹⁾

Větší ještě zármutek měl Matěj Křestan z dětí zbylých mu v Klatovech. Tak jeho nejstarší syn J a n bujným a rozpustilým životem působil si soudy a budil pohoršení. V lednu r. 1547 žaloval naň Matěj Šimkovic, že »jest mu škodu na skle udělal, takovou škodu vysoce sobě váže a nápravy toho pychu žádaje«. Jakož pak i prve proto od úřadu již byl trestán, nicméně na přimluvu pánů a zvláště svého bratra bakaláře Ondřeje z Dalmanhorstu Matěj Šimkovic prominul mu ten pych, takže mu toliko 1 kopy gr. m. za tu škodu dal. Horší byla vina a těžší trest, když r. 1556 Jan Křestan byl pohnán před právo domácí od Vojty, sladovníka, pro nepořádné obtěžkání Anny, dcery jeho, a nad to, když již určen a ku právu sročen byl, ještě v domu jeho »nočně nadjíti a se dcerou jeho Annou postihnouti se dal«. Marně Jan Křestan se vymlouval, že od sladovníků tam do domu Vojtova byl násilně vtazen. Marně se dovolával svědectví své manželky, jež nebylo přijato podle práva a zřízení zemského. Proti svědomí Jana, syna jejího, pastorka Křestanova, svědčilo mnoho jiných osob. Nálezem soudu konšelského dne 22. října 1556 Jan Křestan s Annou, dcerou Vojtěchovou, protože se »toho neřádu cizoložstva dopustili«, byli vzati »v trestání podle práva a v pokutu J. Mti král. oba dva upadli«. Odsouzeným bylo sice vyhrazeno právo vrchní, ale zatím sladovník Vojta dožadoval se u samého krále Ferdinanda I., aby svůdce jeho dcery byl přísně potrestán. Z Řezna, kde se tehdáž král zdržoval, došel do Klatov list jeho ze dne 16. února 1556 o žalobě Vojtěcia, že Jan, pekař, příjmím Křestan v Klatovech, dceru jeho o poctivost připravil, pro kterýžto skutek, že by již i právem za vinného odsouzen býti měl a skrze požádání apelaci průtahu by sobě obdržeti chtěl

²⁰⁾ Ibid. č. 2182.

²¹⁾ č. 2121 f. 276¹.

Proto nařizoval král, »poněvadž se tu, pokudž by tak bylo, skutku nepořádného a nekřesťanského dotejkati chce«, aby se v tom spravedlivě a podle pořádku práva zachovali.²²⁾ Není pochyby, že po potvrzení rozsudku domácího soudem apelačním²³⁾ Jan Křesfan náležitým vězením a pokutou peněžitou byl potrestán.

Smutnější ještě příhoda postihla Matěje Křesfana hrozným skutkem, kterým r. 1565 se světa sešla dcera jeho Anna, provdaná za Duchka Kličku. Nevíme, co bylo příčinou sváru v rodině jejich, jenž vedl ke katastrofě, o níž král, rychtář Viktorin Korálek poslal arciknížeti Ferdinandovi zprávu listem ze dne 11. února 1565. Přátelé Anny Kličkové, sousedy v Klatovech, prý mu ohlásili, »kte-rak by Duchek Klička, manžel její, ji sbítí a stlouci měl a sám že se jest přes zeď městskou spustil, žádaje v tom za opatření a ujištění«. A skutečně se našlo, že Anna Kličková stlučena byla a Duchek Klička, manžel její, mezi zdmi městskými nalezen byl, maje nohu zlámanou, jinak velmi stlučený, avšak ku právu se hlásil, že chce nevinu svou odvésti. Podle své povinnosti král, rychtář žádal úřad městský za opatření a popsání statku. Tak se též stalo. Potom sedmý den Anna Kličková umřela a Duchek Klička, manžel její, na třetí neděli — ve středu před nedělí masopustní (28. února) — také umřel. A tak ta věc nepřišla k slyšení před právo.

Nešťastnou příhodou sestřinou jistě byl dojat bratr její M. Pavel z Koldína a pobouřen ještě více, když od svých příbuzných z Klatov slyšel, že se vrahovi sestry jeho dostalo poctivého pohřbu na hřbitově. Proto se dne 23. března 1565 dostavil před konsistoř pod obojí, aby si stěžoval na děkana klatovského Valentina Tobiášova, že »proti kanonům jeho pohřbiti dopustil tu, kde jeho manželka a přátelé jiní se kladou přes výstrahy a žádosti příbuzných, aby toho nečinil a vraha tu nepohřeboval«. Od konsistoře děkan klatovský byl volán k zodpovědnosti. Jestliže se M. Pavel Krystýán ve své žalobě dovolával toho, že Duchek Klička po té vraždě, »jsa u vězení a maje trestán býti mečem podle poručení Jeho arciknížecí milosti, přes zdi městské skočil dolů a zlámav hnáty umřel«, děkan klatovský se hájil v listě konsistoři zaslaném, že »nebožtík Klička nebyl ještě sententiatus«.

²²⁾ Archiv ministerstva vnitra. Missiva č. 60 f. 108.

²³⁾ Knihy apelačního soudu č. f. 1758¹—1761.

Naproti tomu M. Pavel dovolával se výpisu listu arciknížecího, kterým poručeno bylo, aby byl ztrestán. Proto znovu opakoval svou žádost, »aby to tělo takového mordýře tu na křehově při přátelích jeho pochováno nebylo«. Konsistoř slibovala, že děkana povolá ke slyšení. M. Pavel znovu se dovolával poručení J. Mti arciknížecí, aby vrah podle práva byl trestán »a jakž jest poručení to přišlo, že jest on hned umřel. Protože jest podezření, že byl jeden odstraněn, chce prý na to pomyslet, má-li o to s děkanem mítí činiti.«²⁴⁾ O konci rozepře, byla-li mrtvola Kličkova zůstavena v místě svého pohřbu či odtud vyvržena, nejsme zpraveni.

V těchto letech šedesátých, zdá se, že se vybouřil již starší bratr Pavlův Jan. Ač neužil vyššího vzdělání, než jakého poskytovala domácí škola městská, přirozeným nadáním a snad i vlivem a poučením svého bratra Pavla vycvičil se ve znalosti práva tolik, že mohl strany zastávat před soudy. Po prvé ho v tomto povolání poznáváme r. 1567, kdy dne 27. ledna z Klatov bylo psáno Zikmundovi Pekovi, že Jan Křesfan, zmocněný k tomu poručník na místě pana Basilia, vzal druhé hojemství do dvou neděl ode dnes.²⁵⁾ Té doby někdy Jan Křesfan ovdověl. V druhé manželství vstoupil s Markétou, vdovou po záhy zesnulém Janovi Růžkovi, dcerou Ondřeje Železníka. Dne 18. října 1568 předstoupila se svým manželem do rady, kde oznámiti dala, že všecken svůj statek dává jemu k dědičnému jmění, vymínujíc si z něho 200 kop míš. Také Markéta přivedla do rodiny Jana Křesfana své syny z prvního manželství Jana a Michala, kteří se v pozdějších zápisech nazývali Železníky a zachovali sobě upomínku na vlídné chování svého otčima. O věno 200 kop m., jež Matěj Růžek svému synovi Janovi jmenoval na svatebních smlouvách proti obvěnění Markétinu, ale jí ho nevyplatil, vznikla pře, která r. 1570 byla vrchním právem rozhodnuta v prospěch jeho snachy. Rukou Markétinou Jan Křesfan mimo jiné obdržel i dům Železníkovský (č. 175 v ulici Dlouhé) Dům Železníkovský byl v sousedství domu Mikuláše Házka (č. 37). Nevíme, proč mezi oběma sousedy a vedle Mikuláše Házka i s bratry jeho Jakubem a Janem došlo k hádce a hanlivým slovům,

²⁴⁾ Jul. Pažout, Jednání a dopisy konsistoře pod obojí str. 160—171.

²⁵⁾ Lib. copiarum I f. 112¹.

*) Knihy apelač. soudu č. 23 f. 49¹.

pro něž se strany dostaly před soud konšelský. Rozsudek na právé domácím byl napraven při soudě apelačním r. 1571 tak, že oba dva jiným ku příkladu byli ztrestáni vězením za dvě neděle pořád zběhlé.²⁶⁾

Ztrátou 2. a 3. svazku knih trhových je nám znemožněno stopovat, jak v letech padesátých a šedesátých XVI. století Matěj Křestan opatroval a rozmnožoval své hospodářství. O jeho přesnosti ve věcech peněžních svědčí, že ani svému synovi M. Pavlovi, tehdáž již váženému a zámožnému měšťanu a radnímu staroměstskému, neprominul peněz, které za ním měl. Když se r. 1566 hofrychtěř přimlouval u rady, aby panu M. Pavlovi Krystyánovi posláno bylo co nejspíš možno z Klatov 40 kop m., jež pro něho na právu byly složeny od Petra Knínského, Klatovští listem ze dne 1. srpna 1566 se mu omlouvali, že překážkou odeslání těch peněz jest otec M. Pavla Matěj Křestan, spoluradní jejich, který ty peníze obstavil pro 30 kop m. v půjčce, které má za svým synem a z těchto peněz že jest jemu připověděno zaplacení; ostatních 10 kop, chce-li M. Pavel, že mu odesláno bude.²⁷⁾ Někdy v těchto letech šedesátých zemřela Matějovi Křestanovi manželka jeho Marta, i vešel ve věku již pozdním v druhé manželství s Annou neznámého nám rodu, z něhož se mu narodily ještě dvě dcerušky M a r t a a K a t e ř i n a. Roku 1570 Matěj Křestan byl přijat k erbu a predikátu svého syna M. Pavla Krystyána z Koldína na přimluvu dra Tadeáše Hájka, s nímž syn jeho Pavel byl někdy povýšen na universitě Pražské za bakaláře a mistra.²⁸⁾ Že i v posledních letech svého života jako pilný hospodář prikoupil sobě pozemků, o tom zachovány nám ze ztracených trhových knih klatovských opisy v archivu města Prahy.

R. 1570 Matěj Křestan se svou manželkou Annou koupil od Havla Trybule zahradu s chmelnicí na Svatojakubském platu pod jeho dědinou v r c h e m K ř e s t a n o v s k ý m a při chmelnici Pe-

²⁶⁾ Knihy apelač. soudu č. 23 f. 281.

²⁷⁾ Lib. copiarum I. f. 98.

²⁸⁾ Nesprávně Jos. Jireček uvádí, že tehdáž k erbu tomu byl přijat Jan Jelínek, úředník pánů Smiřických v Náchodě, co se stalo již r. 1557. R. 1570 erb Koldínů byl pozměněn tak, že místo kohoutích krků, které se v ozdobách nad štítem prvotně opakovaly, položeny jsou dvě sloní trouby a prostřed mezi nimi šesticipá hvězda.

chanové ležící za 197½ kop m.; r. 1571 v únoru od Matěje kantora dědinu pod Zbalovkou za 55 kop m. a téhož roku v listopadu od svého syna Jana Křestana dědinu na Chuchle vedle dědiny Mandaleny Kuliškové za 150 kop m., vše vždy hotově zaplativ.²⁹⁾

Ale již r. 1572 Matyáš Krystyán postižen nemocí, dožádal se dne 16. července 1572 Šimona Plavenského a Jana Štefle, aby byli svědky kšaftu jeho a neuchová-li ho pán Bůh ode smrti, vysvědčili jej před právem. Svým třem synům Janovi, panu mistru Pavlovi a Jeronymovi a dceři Dorotě Sýkorové z první své manželky odkázal dům (u Klášterské brány č. 23), dvůr na Klášterském předměstí (č. 40), dědinu vrch na rozhraní, dědinu na Zbalovkách, dědinu k Štěpánovicům a louku s kusem též k Štěpánovicům na rovné podělení, ale tak, aby Dorota Sýkorová v tom napřed 50 kop m. měla, protože na ni nejméně naložil a jí slíbil, že jí něco více učiní. Svým dětem z Anny, druhé manželky své, dcerám Martě a Kateřině odkázal dědinu, kterou koupil od Matěje kantora a druhou koupenu od Havla Trybule pod vrchem a druhou od Pitanského na rozhraní a třetí od Šabata koupenu na Velké louce. Těmto oběma dcerkám odkázal zároveň hotové peníze, co by jich koli zůstalo po jeho smrti, ale ty do dojití let jejich měly být chovány u p. purkmistra a pánů. Rovněž jim odkázal všechny šaty a svršky. Za mocnou otcovskou poručnicí ustanovil jim svou dceru Dorotu Sýkorovou. Pro případ smrti její dříve, než by jeho dítky malé let došly, poručnictví mělo s ní přejít na jeho syna Jana Krystyána, jemuž se v tom jako i jí plně důvěřoval. Z hotových peněz 10 kop m. mělo býti dáno na stavení nové školy, čeládce zaplacená služba a Barboře mimo zaplacení služby 5 kop m. Všem dětem na rovné podělení odkázal krásy, vepře hladové, kdežto vepř krmný měl být zabit a mezi chudé rozdělen. Ke konci kšaftu zůstavitel vzpomínal pře, kterou začal při právě s Lidmilou Faflovou o ustranění některých věcí — nevíme, při které příležitosti — a příkazoval, »což by toho koli obdržáno bylo, to aby náleželo synům jeho z první manželky. Zbylých 11 kop m. Kateřině Faflové za chmelnici od ní koupenu Dorota Sýkorová měla zaplatit podle vejrunku z užitků letošních, které k sobě přijme na

²⁹⁾ Archiv města Prahy č. 2230 f. 295, 296.

vychování dětí.³⁰⁾ Tu neděli o sv. Bartoloměji (24. srpna) zemřel Matyáš Krystyán z Koldína, jak hlásá nápis na náhrobní desce mramorové ve farním kostele P. Marie pod kůrem, kterou synové a dcera z prvního manželství uctili památku otcovu.³¹⁾

Není nám zachována pamět toho, jak se tři synové Matyášovi a dcera jeho Dorota rozdělili o dědictví otcovské. Jen z pozdějších zápisů trhových poznáváme, že se nárožní dům Křestanovský při bráně Klášterské (č. 23) dostal Jeronymovi, od něhož již r. 1573 koupil jej za 480 kop m. jeho bratr Jan.³²⁾ Dědinu vrch Seménkovský, později Křestanovský, při rozhraní přejal M. Pavel, od něhož r. 1575 koupil ji rovněž bratr jeho Jan za 500 kop m., ukázav 400 kop u Jana Bártovic za dědinu jemu prodanou³³⁾ a doplativ ostatních 100 kop teprve r. 1583.³⁴⁾ Dvůr na Klášterském předměstí (č. 40) ujal sám Jan, jenž r. 1576 od Jakuba Šrámka koupil za 50 kop m. chalupu Hovorkovskou za svým dvorem a vedle Kvasnickovského dvora.³⁵⁾

Ze zápisu trhu domu Křestanovského poznáváme, že se Jeronym Krystyán nezprostil dluhů, jež ho byly tížily v Praze již v prvních letech manželství jeho s Lidmilou ovdovělou Chmelovou.

³⁰⁾ Překvapuje, že v kšaftu Matyáše Krystyána není vzpomenu, nejstarší dcery jeho neznámého nám jména, provdané za Adama bečváře do Domažlic, tehdy již asi zemřelé, po níž však zůstalo více dětí, synů a dcer. O ní víme ze svědectví syna Matyášova Jana, že otec jeho z prvního manželství měl tři syny a tři dcery a ze kšaftu M. Pavla Krystyána z Koldína r. 1582, jenž svými odkazy pamatoval na svého švakra Adama, bečváře v Domažlicích a na jeho děti.

³¹⁾ Archiv m. Prahy č. 2230 f. 293. Tento výpis z kněh kšaftů městských vydán byl s povolením purkmistra a rady m. Klatov na jistší důvěření upečetěný pečeti téhož města dne 4. červene l. 1589.

³²⁾ Snad v těchto letech někdy Jan Krystyán prodal svůj dům na náměstí (č. 149) Václavovi Skřivánkovi, synovi někdy Petra Skřivánka bakaláře. Přesného data nemůžeme udát pro ztrátu 2. a 3. svazku knih trhových. Rukou dcery jeho Lidmily tento dům dostal se Václavovi Korálkovi z Těšina, ač i potom dlouho nazýván Skřivánkovským.

³³⁾ Závďavek 250 kop m. M. Pavel Janovi Bartovi slíbil čekati do roka, kdy s užitkem 15 kop m. měl jej splatiti a ostatek splácet ročně po 50 k. Podobně po 50 k měl splácet bratr jeho Jan r. 1578 a 1579, ale splatil teprve r. 1583.

³⁴⁾ Arch. m. Prahy č. 2230, 234, 295.

³⁵⁾ Ibid. č. 2230 f. 295.

Nevíme, kdy zemřela tato manželka jeho, ani kdy a proč se vrátil do Klatov a zachránil-li co ze svého majetku pražského. Jisto je, že pro dluhy prodal svůj podíl z dědictví otcovského, dům Křesťanovský, svému bratru Janovi. Ze závdavku 100 kop m. přijal jenom 60 kop, kdežto 40 kop složeno na právě pro věřitele.³⁶⁾ Na přimluvu Jan Krystyán uvolil se platit roky, ne po 15 kopách, jak bylo umluveno, nýbrž po 20 kopách. Na domu byla pojištěna nějaká suma kop pro nezletilé sestry z druhého manželství otce. Na žádost Jeronymovu poručnice jejich, jeho vlastní sestra Dorota Sýkorová, svolila k trhu. Poslední zprávu o Jeronymovi máme z roku 1576, kdy se dne 20. února přiznal v radě, že zaň Jan, bratr jeho, dal p. Jindřichovi Běšínovi 25 kop a do Prahy 15 kop a tak vyplnil dva vejrunky po 20 k. Poznáváme z tohoto zápisu, že tohoto roku žil ještě ve svém rodišti, ale ztracena jest pamět, kdy zemřel. Na hrob jeho ve farním kostele klatovském položena byla sice náhrobní deska s erbem Koldínovským, ale právě poslední číslice letopočtu jeho úmrtí jsou nečitelně setřeny.

Vedle rozdílů dědictví otcovského, z něhož největší užitek měl nejstarší syn Jan Krystyán, přední jeho starostí bylo ještě dokonati soud počatý již otcem jeho s Lidmilou Faflovou před právem domácím. Vedle něho poručníkem v této při byl ustanoven bakalář Václav Šimkonis. Ze zápisu knih soudu apelačního poznáváme, že vedle Lidmily Faflové poháněna byla k soudu i Kateřina Růžená a obě obviněny, že z domu někdy Matyáše Krystyána — nepoznáváme ani nyní, za jaké příležitosti — odnesly svršky, klenoty a nemalou sumu na penězích. Vrchním právem dne 19. února 1573 byl potvrzen rozsudek domácího soudu konšelského ze dne 11. září 1572, bohužel nevíme, jak zněl.

Když r. 1579 úpravou M. Pavla Krystyána z Koldína vydána byla tiskem dlouho žádaná Práva městská, bratr jeho Jan jistě naplněn byl pýchou z díla toho. Radost jeho však byla zkalena ještě téhož roku hrozným požárem, který dne 12. května zničil skoro celé město Klatovy a způsobil zlé škody i jeho statku. Při vydání výtahu z Koldínových Práv městských proslulé Koldínovy Summy účasten byl nějak i bratr jeho Jan, jehož erb připojen je vzadu

³⁶⁾ Ibid. f. 294.

hned v prvním vydání jejím r. 1581. K druhému vydání r. 1582 Jan Krystián přidal sestavení »Pokut právy městskými vyměřených«. Svou znalostí věci právních pomáhal Mikulášovi Lounskému ve věcech sirotčích při právě domácím v poručnictví, jež mu r. 1585 svěřila Lidmila Kaffunková z Poborovic nad svým nezletilým synkem Pavlem. V odměnu za tyto služby, které sliboval i příště konati, Mikuláš Lounský r. 1586 půjčil mu 100 kop m. z peněz téhož sirotka, aby do dojití let jeho užíval jich bez úroku.³⁷⁾

Že při těchto vědomostech právních a při značném majetku, který spojil ve svých rukou, ani později, když po svém otci užíval erbů a predikátu z Koldína, Jan Krystián nikdy nebyl volen do rady městské, vinou byly asi přestupky a hříchy jeho mladších let. Zdá se, že byl povahy výbušné a tou i později strhován byl ve spory a utkáni se svými spoluměšťany, při nichž někdy nepřestalo na slovech hanlivých, nýbrž došlo i k ranám. Tak se patrně stalo v hádce jeho s Adamem Pačkem, o níž nevíme více, než co nám praví nálezu soudu apelačního ze dne 25. května 1588, kterým potvrzen byl rozsudek soudu konšelského ze dne 25. dubna 1588 s tím doložením, že »Adam Paček také i ten náklad, co jest týž Jan Krystián na léky a od hojení bradýřům dal a vynaložil, zase vynahraditi a zaplatiti má«. ³⁸⁾

Sotva se pozdravil z tohoto krvavého ubití Jan Krystián, byl znepokojen zprávou o nemoci svého mladšího bratra M. Pavla a brzo potom zarmoucen zprávou o smrti jeho. Starost o poručnictví nad osiřelou dcerou jeho Lidmilou a nad statkem jejím přiměla ho k tomu, že hned konal přípravy ke svému přesídlení do Prahy. Na žádost jeho dosvědčovali mu dne 26. ledna 1589 staří spoluměšťané Šimon Plavenský z Plaufeldu, Jan Záhrobský z Těšínu, Martin Declivo a Jan Bílský, že »bera sobě za manželku Markétu, dceru někdy Ondřeje Železnika, řádně a křesťansky v stav svatý manželský jsou se sňali a z toho manželského lože J a n a M a t y á š e a M e l c h y s e d e c h a a jiné dívky pohlaví ženského poctivě a řádně na svět splodili«. Odjinud známe ryze zvláštní jména obou dcer jejich L á s k y a N a d ě j e. Dne 30. ledna téhož roku 1589 vydán mu byl od městské rady list na pergameně o řádném splození a cho-

³⁷⁾ Lib. oblig. II., f. 95.

³⁸⁾ Knihy apelač. soudu č. 33 f. 27.

vání a dne 10. února podobný list o zhoštění měšťanství z téhož města, jichž potřeboval ke své žádosti, aby byl přijat za měšťana v Starém městě Pražském. Městské právo bylo mu tu uděleno dne 28. února 1589; rukojmě zaň byli Václav Radoňovský z Kosmáčova, někdejší jeho krajan klatovský, a Baltazar Graumer krejčí.³⁹⁾ Tehdáž věru nový měšťan staroměstský netušil, jaké těžké starosti očekávají jej v novém jeho působišti.

Mladší jeho bratr M. Pavel byl sice hojně požehnán pozemskými statky, jichž byl obratným a šťastným shromazďovatelem, ale neužil valně štěstí a radosti ve svém životě rodinném. Svou povahou, zdá se, že byl muž prchlivý, jak ukázal v prvním roce svého přebývání v domě Domináckovském, krátce před tím, než byl dosazen do úřadu konšelského, zlým ztýráním kuchařky Anny z Bydžova. Dne 8. října 1565 Anna děvečka žalovala u práva, že M. Pavel Krystyán ji nenáležitě zbil a ztloukl, takže jí hned bradýř oko vynítí musil; provinila-li co ona, že mohl ji jako čeledína svého, zaplatit jí službu, pustiti a odpuštění dáti, žádala za spravedlivé od práva opatření. Ze svědectví dvou žen poznáváme nepěkný obraz domácnosti M. Pavla. Marta Růžovic svědčila: Přišla jsem k manželce M. Pavla a ona měla fěrtoch ukrváčený, já se jí optala, co jí jest a ona pravila, že ji kuchařka uprala a upravši ji, že jest šla ještě na ni žalovat k panu magistru, a já jí řekla: což pak pan mistr k tomu řekne a ona prej: já nevím, jak ho mám dočekatí, vím, že mne ještě pro ni upere; já k tomu řekla: což jí sobě tak mnoho váží, mrchy slepý, a ona tak řekla, že jí všeho více věří nežli mně; já řekla, že to dobře není, a v tom jsem šla pryč.⁴⁰⁾

Kateřina truhlářka od Pavla Mřeňka dne 22. října 1565 svědčila před soudem: Přišla ke mně manželka pana inistra i přišedši řekla mi takto: naše kuchařka opět od nás vandrovala; já jí proti tomu řekla: však jste jí pěkně připravili, že jste jí voči vytloukli, a ona řekla: však jest jí toliko pan mistr dal baňku, leč by jí prsteny dal; já víc nevím.

Svědectví obou žen týkala se dvou různých případů, jak poznáváme z průběhu líčení při soudě, kde se obviněný mistr bránil

³⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 535 f. 215'.

⁴⁰⁾ Archiv m. Prahy č. 1239 f. 255'.

⁴¹⁾ Archiv m. Prahy č. 1048 f. 145', 154'.

tuze, že by se jí rukou nebo čím jiným v hlavu její dotekl nebo toho oka, ukazuje, že jest od přirození na zraku nedostatečná a co škod jemu nadělala. Proti tomu od přítele Anny děvečky mluveno, že již předešle byla velmi ubita — jak dosvědčovala Marta Růžovic — od manželky mistra Pavla, co se pak spokojilo a ona na rozkaz práva zase k němu šla, ale potom on sám — jak svědčila Kateřina truhlářka — M. Pavel ji zbil a stloukl, až i oko jí vyloukl, což jeho manželka před lidmi oznamovala, kterak by jí Anně prsteny v to oko dal. Tomuto svědectví odpíral M. Pavel, dovolává se svědectví své manželky, že nic takového nemluvila, které jakož i jiná svědomí dal čisti. Znovu opakoval, že Anna děvečka prve tím okem nic neviděla a cink na něm měla. Proti tomu přítel Anin dobře namítal, že »se ona na cink nehojí, ale na vyražení oka bradýř jest jí hojil a jí je vynítí musil«. M. Pavel vytácel se i tím, že ona sama mohla sobě to udělati, ježto jsouc nevidomá, »není div, že by ona tak upadši oko sobě vyrazila. Tak i kuchařka jeho, kterou od sv. Havla minulého má, jsouc vidomá, však v tom jeho domu změteném s jedné podlahy na druhou upadla a ruku sobě téměř vyrazila a takéť jest tato Anna mohla někde na schodech nebo jinde upadnouti«. Ale přes tuto obranu M. Pavel netuše dobrého konce své pře výpovědi soudní, poslechl rady konšelů již před tím sobě dané, aby se o to hleděl smluvit se stranou odporou,⁴²⁾ a podal se na výrok smlouvců, pánů radních Lukáše z Pereftu a Augustýna apatykáře. Jejich výpovědi dne 12. března 1566 porovnan spor s Annou kuchařkou z Bydžova »o nějaký úraz« tak, že M. Pavel Krystyán »za škody, které na právo naložila, a služby své obmeškala pro chudobu její dáti připověděl 6 kop gr. čes. při actum této smlouvy 2 k., a o Jiří nejprve příštím 2 k. a při sv. Duše hned příšlém ostatní 2 kopy.⁴³⁾

V době svého konšelsví r. 1566 M. Pavel Krystyán s Tomášem Bechyňským byl zvolen za úředníka záduší sv. Mikuláše v Starém městě Pražském.⁴⁴⁾ V úřadě tom setrval i následující léta. Ale při obnově rady staroměstské r. 1568 M. Pavel Krystyán nebyl již pojat v počet konšelů, protože zatím přijal úřad písaře radního

⁴²⁾ Archiv m. Prahy č. 1131 f. 17-17'.

⁴³⁾ Archiv m. Prahy č. 2121 f. 162'.

⁴⁴⁾ Ibid. č. 1667. B.

při tomto úřadě. Dne 22. září 1568 Jan Kulišek spoluradní a M. Pavel Krystyán z Koldína, p í s a ř r a d n í, na žádost Augustýna apatykáře, spoluradního, přišedše k němu, vyslyšeli jeho vůli poslední a M. Krystyán byl požádán od něho, aby ji sepsal.⁴⁵⁾ V tomto zápise čteme poprvé jméno M. Pavla v úřadě předního písaře radního neboli kancléře rady Staroměstské. Úřadem předního písaře radního M. Pavel Krystyán nabyt znamenitého příjmu nejen roční službou — radním písařům staroměstským placeno bylo tehdáž po kopě v témdni — nýbrž i poplatky za různé nahodilé práce písařské jako bylo psaní kšaftů, inventářů, smluv o společné vzdání statků, vklady zápisů domů do knih městských a j.⁴⁶⁾ V kšaftech mnohý zámožný odkazatel vzpomenu zvláštním darem písaře radního k sepsání jeho povolaneho. Tak r. 1571 Jan Kulišek, šmejdir v Železné ulici, odkázal M. Pavlovi Krystyánovi z Koldína velký svícen mosazný, který v velké světlici na řetěze visí.⁴⁷⁾

Novým důchodem M. Pavlovi Krystyánovi bylo umožněno rychle množiti svůj domovní majetek. Již r. 1569 koupil sobě a své manželce Mandaleně za 40 kop m. druhý díl vinice za Košíři vedle vinice své a Markéty Kulhavé od poručníků sirotek a statku někdy Albrechta z Písnice a Uršuly z Gleysenthálu.⁴⁸⁾ Téhož roku tuto vinici za Košíři vyměnil s Janem Vartovským z Varty za dům »u Loupů« proti Velké koleji. K zápisu svoleno jen s podmínkou, aby v roce pořád zběhlém, poněvadž více domů má, kterýžkoli prodal a souseda hodného osadil.⁴⁹⁾ Podle této podmínky M. Pavel r. 1570 prodal Janovi Malému svůj dům mezi pivovarem Jana Sladkého a domem Jana Hoška vačkáře za 115 kop gr. čes. Z peněz za tento dům M. Pavel i na místě své manželky Mandaleny »z dobré přízně a lásky« 80 kop gr. čes. (po 12½ k. čes. ročně) odevzdal své tchýni Anně Šípařce, při čem Jan Šípař, syn její, švagr Koldínův, se přiznal, že své matce z lásky synovské též 100 kop gr.

⁴⁵⁾ Ibid. č. 2017 f. 131'.

⁴⁶⁾ O platech radních písařů Staroměstských viz Z. Wintra, Kulturní obraz českých měst I. str. 732—733.

⁴⁷⁾ Archiv m. Prahy č. 2120 f. 127.

⁴⁸⁾ Ibid. č. 2013 f. 49'.

⁴⁹⁾ Ibid. č. 2218 f. 235'.

čes. konečně dáti chce, kdyžbykoli ona na něm toho požádala.⁵⁰⁾ Roku 1572 M. Pavel prodal Janovi Rakovnickému, jinak Pilátovi, dům v osadě sv. Mikuláše, získaný výměnou r. 1567 za vinici od Jiříka Melantricha z Aventina.⁵¹⁾ Roku 1573 Jan Šipař za 100 kop m. koupil od svého švakra M. Pavla zahradu s chmelnicí a poustkou za řekou Vltavou nad přívozem Nového města Pražského.⁵²⁾ R. 1574 oba švakři smluvili se o některé peníze dlužní, rozličné náklady a platy viničné z vinic na hoře Kantůrku blíž Zlíchova proti bráně Vyšehradské, na nichž z každého strychu vychází pod pokutou v výsadě týchž vinic obsaženou platu ročního a věčného 14 gr. čes.

Již v těchto letech sedmdesátých M. Pavel Krystyán z peněz nahospodařených půjčoval měšťanům i šlechticům větší a menší sumy, užívaje v tom i prostřednictví Židů. Tak r. 1573 byl mu dlužen 150 kop gr. čes. Tomáš Groff, jenž ujistil dluh na svém domu »U bílého lva« na Ovocném trhu.⁵³⁾ R. 1574 z poručení purkmistra a pánů M. Pavel Krystyán z Koldína, kancléř, byl zveden domů někdy Zikmunda Velvarského, v němž nyní Heřman Hošek bydlí, pro 25 kop gr. čes. na témž domu pojištěných, které hned při času sv. Jiří již minulého měly jemu býti dány od Heřmana a Duchny, ženy jeho.⁵⁴⁾ S tímž Židem Heřmanem Hoškem M. Pavel z Koldína dostal se u úřadu desíti soudců ve při o nějaký dluh, k němuž se mistr nechtěl znáti. Hošek postavil za svědky dva mladé Židy, Šalamouna Mojžíšova a Jakuba Izdrahelova syna. Ale jejich svědectví německy učiněná, od písaře česky přeložená. M. Pavel prohlásil za falešná: jedno svědectví prý se potýká s druhým rovně co oněch starců v Babyloně; Koldín v ten čas sv. Trojice, na kdy kladli dluh, ani nebyl v Praze. První stání skončilo tím, že pře byla odložena. K druhému svědek Jakub, pojat strachem, již se ani nedostavil, uprchnuv z města. Druhý Šalamoun přes přísné dotazování setrval při své výpovědi. Rozsudkem desíti soudců dne 28. března 1576 svědectví obou Židů bylo zdviženo a

50) Ibid. f. 268.

51) Ibid. f. 301'.

52) Ibid. č. 42 f. 118.

53) Archiv m. Prahy č. 2122 f. 73.

54) Ibid. č. 2112 f. 35.

Šalamoun byl vzat v trestání.⁵⁵⁾ Roku 1577 M. Pavel Krystyán, kancléř, oznámil v radě, že na smlouvu mezi ním s Heřmanem Hoškem Židem a Duchnou, ženou jeho, přijal 150 kop gr. m. a pozůstávajících ještě 150 kop gr. čes. že v šesti nedělích dodají. Při tom Hošek Žid s Duchnou, svou ženou, přejali na sebe k zaplacení dluh pana Ferdinanda Švihovského z Rýzemberka 75 kop gr. čes. M. Pavlovi povinný podle zápisu při úřadě nejvyš. purkrabství učiněného.⁵⁶⁾ V letech 1577—1578 splácen byl M. Pavlovi tento dluh od Heřmana Hoška a ženy jeho Duchny.

Neslavné a nešťastné bylo zasažení M. Pavla Krystyána z Koldína, kancléře Staroměstského na památném sněmě r. 1575, na němž se strana novoutrakvistická směru luterského společně s bratřími českými pokoušela zjednat sobě svobodu náboženskou na základě složené tehdejších konfese české. Mezi posly Pražanů primas Staroměstský Jan Krejčí z Dražice, horlivý staroutrakvista, který přízní a vlivem arcibiskupa Antonína Frusa dosáhl tohoto předního místa mezi radními, smluviv se potají a lstně s kancléřem M. Pavlem z Koldína, stejného smýšlení, hleděl způsobit odklad v přijetí konfese české od stavu městského, když již schválena byla od vyšších stavů. Na místě Pražanů a druhých měst promluvil dne 17. května M. Pavel Krystyán, kancléř Staroměstský, že města za to žádají, poněvadž spis o mnoha artikulích spamatovati se nemůže, aby jim byl podán k bedlivému uvážení, po němž by dali odpověď. Ale pan Michal Španovský z Lisova, jeden z vůdců strany novoutrakvistické, horlivě se přičiňující o dohodu pokrokových stran náboženských, poznav, že to, co kancléř promluvil, nebylo ze společného usnesení měst král., navrhl, aby, jak slušné jest, vysvětlení bylo dáno těm, kdo by toho potřebovali při kterém článku, a aby proto vystoupili ti, kdo by toho žádali. Ale nikdo nevystoupil, ba naopak všichni poslové stavu městského prohlásili, že neuznávají žádného nedostatku a se snášejí s předloženým spisem. Proto od ředitele sněmu nejvyš. sudí pana Bohuslava Felixe Hasištejnského z Lobkovic z usnesení stavu panského a rytířského bylo oznámeno, »poněvadž tu již obecné snesení jest a žádní nedostatkové se nenacházejí a poněvadž jediný toliko exemplář jest

⁵⁵⁾ Archiv m. Prahy č. 1165 f. 197—199, 225—226.

⁵⁶⁾ Ibid. č. 2122 f. 228.

před rukama, neuznává se potřeba, aby jedné či dvěma osobám to mělo být podáváno k valchování«. Potom i M. Pavel Krystyán prohlásil, že »ne tou měrou toho žádal, aby se neměli sněsti a ponevadž tak JMti dobré zdání jest, že se také ve všem snášejí«. Chování Koldínovo na sněmě r. 1575 a vůbec povaha jeho ostře byly posouzeny a odsouzeny současným historikem lužickým Kryštofem Manliusem, tehdáž v Praze žijícím. Kancléř Staroměstský byl prý »primasův největší pochlebňík, člověk lehkomyšlný a žvác . . ., jen aby se tomu bláznů starému (Janovi Krejčímu z Dražice) zalíbil, zapomenuv se na svědomí i na svou poctivost v čistém učení, jehož sic dobře prve povědom byl, Saul býti a Pavel neb křesťan slouti raději než býti chtěl . . . Na vaše svědomí, o Čechové, kteří ste člověka toho dobře znali, směle a bezpečně se odvolávám.«⁵⁷⁾ V tomto ostrém odsudku M. Pavel z Koldína nesprávně je pokládán za odpadlíka od čistého učení, jímž on nikdy nebyl, nýbrž se znal k straně starotrakvistické, jak jsme poznali z jeho přátelství s knězem Pavlem Bydžovským, horlivým vůdcem této strany, jehož smrt r. 1579 opěval latinskou elegií.

Téhož roku kancléř Staroměstský M. Pavel Krystyán po M. Matějovi Bydžovském z Aventýnu zvolen byl v radě za správce »peněz Zbytkovských«. Tak se nazývalo nadání, založené r. 1550 měšťanem Staroměstským Matoušem Zbytkem, jenž všecko své jmění odkázal na založení jistiny, z níž by pak opatrováním purkmistra a pánů půjčovány byly chudým měšťanům všech tří měst Pražských k založení živností sumy od jedné do dvaceti kop, aby větší počet lidu mohl btý podělen. Tyto půjčky měly být splacovány, menší v roce, větší v malých ročních lhůtách, tak aby ty peníze stále byly pohotově ku pohodlí a k živnosti potřebným lidem.⁵⁸⁾ Nadání v život uvedl a pečlivým opatrovníkem jeho byl M. Marek Bydžovský z Aventýna.

Ke konci listopadu téhož roku 1575 M. Pavel Krystyán účastnil se v poselství Pražanů (dvou konšelů Staroměstských a dvou Novoměstských) do Vídně, aby přednesli králi Rudolfovi blahopřání ke korunování jeho za krále Římského a požádali ho za stvrzení privilegií oběma městům Pražským, za odvolání článku

⁵⁷⁾ Ferd. Hrejsa, Česká konfese str. 171, pozn. 2.

⁵⁸⁾ Archiv města Prahy č. 2142, f. III'.

sněmovního o čeládce a za navrácení městům král. práva k odúmrtem. Privilegia měst Pražských byla potvrzena dne 17. prosince, o jiném král vyslovil dobrou vůli, ale s odkladem. V tomto pořízení poslové podali zprávu radám obou měst Pražských spolu shromážděným dne 30. prosince a přijali jejich poděkování. Kancelře M. Pavla Krystyána, jenž ve Vídni jistě byl mluvčím poselstva, uvítal mladší jeho druh v úřadě písařském M. Mikuláš Alethinus Kolínský latinskou básní o 14 verších. Roku 1576 kanceléři Staroměstskému M. Pavlovi Krystyánovi z Koldína M. Joachym Fridericus připsal knížku vychovatelských veršů latinských, vydanou u Jiříka Nigrina.

Ale právě v roce této hlučnější veřejné činnosti r. 1575 kancléř Staroměstský M. Pavel Krystyán byl postižen rozvratem a zkázou svého života rodinného. Z manželství jeho s Mandalenou Šipařovou pošly tři děti, synek Pavel a dcerky Anna a Kateřina. Nevíme, co bylo příčinou rozporu obou manželů, jistě různost povah a prehlivost M. Pavla, kterou jsme poznali již v prvních letech jeho manželství. Předcházela jistě prudký spor a hádka, pro něž Mandalena ve středu den sv. Antonína (19. ledna) léta 1575 opustila svého manžela i své děti a výše než přes rok jinde noclehovala. Nevole, která z toho povstala mezi nimi, byla aspoň na venek urovnána teprve dne 6. června 1576, kdy prostřednictvím král. hejtmana na Starém městě Pražském Vavřince hraběte Šlika, primasa téhož města Jana z Dražice a měšťana Zachariáše od rajských jablek došlo ke smlouvě mezi manželky, kterou M. Pavel podle zápisu o společném statku vzdání Mandaleně odvedl s dobrou volí list na 500 kop m. s úrokem obyčejným na urozené paní Annu a Mandalenu, sestry vlastní z Vřesovic a na Doubravské hoře, Teplici a Krupce, k tomu jí postoupil domu s zahradou ležícího u sv. Štěpána velikého a při vkladu této smlouvy do knéh městských dal jí peněz hotových 50 kop m. Za to manželka jeho slíbila, že se již dále a více nebude nijak potahovat na statek jejich obapolně knihami vzdaný ani na Pavla Krystyána nižádným vymyšleným způsobem. Tolikéž odevzdala jemu mocně spravedlnost, v které před pány úředníky pražskými desk zemských činiti jest — o níž jinak nejsme zpraveni — aby, což by se jí koli na dál její dostati mohlo, buď přátelským nebo soudním způsobem, sobě jí dobývati

mohl. Konečně smluveno, jestliže by kdy dobrá a svobodná vůle obojí strany byla a oni zase s sebou býti chtěli, toho se při tom zůstavuje.⁵⁹⁾

Když Mandalena Šípařka téhož roku 1576 prodala dům s zahradou na Novém městě Pražském u sv. Štěpána jí vedle této smlouvy postoupený Mandaleně Salomeně, manželce Jiříka Břečfana za 55 kop gr. čes. a chtěla tento trh stvrditi knihami městskými, M. Pavel Krystyán odepřel tomu a ohlásil se, že tuto sumu za tento dům sám složí. Mandalena povolivši k tomu, přiznala se v radě před pány Starého města Pražského, že těch 55 kop gr. čes. od M. Pavla Krystyána přijala.⁶⁰⁾

Nedovídáme se již o tom, zdali bylo dosaženo plného sníru mezi manžely a zdali se paní Mandalena navrátila do rodiny, kterou opustila. Dne 21. října 1579 nebylo jí již na živě ani synka jejího Pavla, když se M. Pavel Krystyán z Koldína, kancléř Starého města Pražského na místě a k ruce svých dcer nezletilých Anny a Kateřiny připovídal »na všecky a všeliké svršky, též peníze hotové a klenoty v domě Šípařovském v tom sklepe proti světlici dolejší započetené, pravě se k nim lepší právo míti.«⁶¹⁾

V těchto letech zmařeného života rodinného M. Pavel Krystyán z Koldína nalézal zapomenutí nejen v obvyklém zaměstnání úředním v kanceláři radnice Staroměstské, nýbrž i ve veliké práci, kterou se skonávalo dílo společného zákoníku pro soudy městské, jehož nevyhnutelná potřeba nastala po zřízení apelačního soudu na hradě Pražském roku 1548 jakožto vrchního práva pro soudy konšelské v městech král. všech zemí koruny České. V komisi o to zřízené dostalo se předního úkolu kancléři Starého města Pražského M. Pavlovi Krystyánovi jakožto znamenitému znalci toho práva Staroměstského původu normberského, jež v konečné soustavné úpravě prací hlavně Koldínovou r. 1579 jako Práva městská království Českého a markrabství Moravského byla vytištěna v tiskárně proslulých impressorů Jiříka Melantricha z Aventýna a Daniele Adama z Veleslavína.⁶²⁾ V přípise rady Sta-

⁵⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 2122 f. 181—182.

⁶⁰⁾ Ibid. f. 182.

⁶¹⁾ Ibid. č. 2182.

⁶²⁾ Druhé vydání Práv městských opatřil r. 1618 Samuel Adam

roměštské k cis. Rudolfovi II. ze dne 21. září 1579 vydavatel jejich pochlubuje se svými vědomostmi o velikém díle kodifikačním práva římského za císaře Justiniana, k němuž připojuje zprávy o pokusech zákonodárných u nás za císaře Karla IV. a za prvních Habsburků na trůně českém. V přípise ke čtenáři ze dne 22. září ukazuje na obtíže a nesnáze úpravy práv městských, podnikané již před více než padesáti léty a na jejich potřebu a důležitost. Po stránce věcné i sluhové práci Koldínově od odborníků vzdána byla všecka chvála a jméno M. Pavla Krystyána právem se řadí ke jménům předních vzdělavatelů práva jazykem českým, jakými byli Ctibor Tovačovský z Cimburka, Viktorin Kornel ze Všehrd, Albrecht Rendl z Úšavy, Karel z Žerotína.

Již následujícího roku 1580 M. Pavel Koldín vešel v nové manželství, šťastnější nežli bylo první. Patrně přáteli jeho v Klatovech byla mu vyhlédnuta za druhou choť Marta, vdova po Vítovi Kuliškoví, bratru Baltazara Kuliška, latinského veršovce z básnického kruhu, jemuž náležel i M. Pavel z Koldína. Marta sama pocházela z Březnice z rodičů Matěje Kuliška a Markéty, ale otec její byl již mrtev; matka její se znovu provdala za Václava neznámého rodu, jemuž se potom rovněž dostalo názvu Kuliška. V Březnici dne 10. července 1580 staly se svatební smlouvy mezi poctivou paní Martou Kuliškovou z Klatov a panem mistrem Pavlem Krystyánem z Koldína, kancléřem Starého města Pražského. Paní Marta připověděla býti manželkou pana mistra Pavla a po sobě mimo výpravu poctivou jmenovala věna do dne a do roka půl třetího sta kop gr. čes. z dílu svého, který měla se svou sestrou Annou Štenglovou na vsi Martinicích.⁶³⁾ Proti tomu pan mistr

---

z Veleslavína. K potřebám vědeckým vydal je znova r. 1876 Jos. Jireček s úvodem o spořízení jich a o osudech jejich jakož i o životě Pavla Krystyána Koldína.

⁶³⁾ Zápis o trhu vsi Martinic, po němž pro Jos. Jirečka marně ve dskách zemských pátral A. Rezek (v úvodu str. XXVII.) podařilo se mně naléztí ve dskách zemských větších (2 L. 1). Při obnově pohorělých desk r. 1544 v pátek po sv. Bonifáci (15. května) zapsán byl ve dsky trh ze dne 21. dubna 1519, kterým Bohuslav z Hořovic prodal své dědictví dvůr poplužní v Martinicích s dědinami, porostlinami, úlehlemi s lukami, s lesy, s potoky... s platem tímto ve vsi Martinicích na dvořích kmetcích Havlovi Kuliškoví, měštěninu v Březnici, za 170 kop gr. m. Havel Kulišek byl otec Matěje Kuliška a tedy děd Martin.

Pavel podle obyčejě a zvyklosti měst Pražských obvěnil též půl třetího sta kop gr. čes. a to též do dne a roku. Smlouvám svatebním v Březnici přítomni byli se strany nevěstiny Šebestyán Štengel z Řezna, obyvatel toho času v městečku Březnici, manžel sestry Martiny Anny, Václav Kulíšek, otcim, a Markéta, matka Martina; se strany ženichovy Gabriel Svěchin z Paumberka, obojích práv doktor a rada při apelacích, Tomáš Groff z Greyffenberka a bratr mistrův Jan Krystyán. Do desk zemských dne 29. listopadu 1580 vložen byl zápis, kterým Marta Kulíšková z Březnice, měštká Starého města Pražského, dcera někdy Matěje Kulíška, měštěnina v Březnici, je dlužna 250 kop gr. čes. Pavlovi Krystyánovi z Koldína, kancléři Starého města Pražského, manželů svému a jeho dědicům i budoucím. Sumu tuto mají držitelé statku jejího zaplatiti hned po smrti její; pakli by nedali, tehdy Pavel Krystyán z Koldína nebo jeho dědicové a budoucí budou se moci s jedním komorníkem pražským uvázati v díl její, v půl vsi Martinic.⁶⁴⁾ Podobný zápis téhož dne a roku vložen byl i od Anny Kulíškové, sestry Martiny, v prospěch Šebestyána Štengla z Řezna.

V Martě Kulíškové, druhé své manželce, M. Pavel našel milou a pilnou družku svého života a ochotnou pomocnici v rozmnožování statku rodiného. Paní Marta v domě Domináčkovském svého manžela dokonce zavedla sobě obchod se sukny a plátny.⁶⁵⁾ V době, kdy se M. Pavel z Koldína opět těšil z radostí života rodiného — Marta po roce povila mu dcerušku Lidmilu⁶⁶⁾ — podnikl nové dílo literární, z něhož jistě vyplynul mu značný zisk hmotný. Aby rozšířil známost práv městských, učinil z nich výtah stručný a tato Summa prá v, věnovaná král. podkomořímu

Jak ze zápisu patrné, je nesprávný údaj Jirečkův, že ves Martinice náležela předtím Ferdinandovi Lokšanovi z Lokšanu.

⁶⁴⁾ Dsky zemské větši 89. M. 12'.

⁶⁵⁾ Roku 1583 klatovský měšťan Lazar Šindel z Ebrharce, doplatil M. Pavlovi Krystyánovi zbytek dluhu, kterým byl povinen manželce jeho za sukna a plátna od ní koupená. (Lib. oblig. II. f. 75).

⁶⁶⁾ A. Rybička (v letech 1864 str. 39) a Jos. Jireček (v úvodě str. XXVI.) nesprávně dětmi Marty Kulíškové jmenují i syna Pavla a dcery Annu a Kateřinu, co pro krátké manželství její (1580—1582) bylo by velkým požehnáním božím. Vložili jsme již, že Pavel a obě starší dcerušky Koldínovy Anna a Kateřina pošli z prvního manželství jeho s Magdalenou Šipařovou.

Buriánovi Trčkovi z Lipé a na Světlé nad Sázavou, vytištěná roku 1581 u Jiříka Nigrina (Černého), uvítaná všude s velikým povděkem, tištěna byla potom mnohokrát.

Úspěch, s kterým se potkala Summa práv městských, byl M. Pavlovi Krystyánovi podnětem, že složil podobnou příručku ze zřízení zemského, která vyšla tiskem rovněž u Nigrina pod názvem Práva a zřízení zemská království Českého v krátkou summu uvedená čili výtah ze zřízení zemského. Připisem ze dne 20. září 1583 věnoval ji nejvyššímu písaři zemskému Michalovi Španovskému z Lisoava a na Pacově. Příčinou sepsání této Summy práv a zřízení zemských byl nejen praktický účel, »aby jedenkaždý vlastním zkušením svým takové platnosti z této skrovné knížky dosáhnouti mohl«, nýbrž i vlastenecká tendence, aby »těm národa českého pomlůvačům a utrhačům, kteří vůbec knihami po národech vydávanými rozpisovati smějí, že Čechové žádných práv nemají, a podle přísloví každý svou bez všelikého trestání vyje, — tím snázejí odolati a k zahanbení je přivesti mohl.«⁶⁷⁾ Není nám jasno, proč tuto Summu stihl zákaz kanceláře královské, že nesměla býti vydána.⁶⁸⁾

Vydáním Práv městských a Summy M. Pavel Krystyán proslavil se velice mezi tehdejšími spisovateli českými. Roku 1582 M. Marek Bydžovský z Florentýna, někdy žák jeho na universitě, věnoval kancléři Staroměstskému M. Pavlovi Krystyánovi, kterého nazývá svým praeceptorem a přítelem úctyhodným, spis: Tabulae causae efficientis et materiales meteorum, jakousi nebeskou fysiku ku prospěchu mládeže akademické.⁶⁹⁾

Ale na krátce trvalo manželské štěstí Koldínovo po dobu Martině. Velikým morem Pražským, který počav v květnu 1582, potrval po celé léto až do konce října, ztratil svou druhou choť i obě dcerušky z prvního manželství Annu a Kateřinu, takže zbyla mu

⁶⁷⁾ Citát uvádí A. Rybička v Čas. Čes. Musea 1864 str. 401.

⁶⁸⁾ V inventáři pozůstalosti Koldínovy čteme, že se celý náklad tohoto compendia zřízení zemského od J. Mti Cís. dekretem zapověděného a již vytištěného choval nahoře v komoře domu Dominačkovského na Velkém náměstí.

⁶⁹⁾ A. Truhlář, Rukověť k písemnictví humanickému str. 172—173.

z druhé manželky nedávno narozená Liduška. Toto hrozné neštěstí rodinné provázeli přátelé Koldínovi latinskými žalozpěvy, jichž sbírka vyšla r. 1583 u Jiřího Nigrina s názvem »Tumulus pie matronae D. Marthae conjugis D. Pauli Christiani a Koldina et Pauli filii et Catharinae et Annae filiarum defunctorum«.

V neútěšném hoři a zármutku M. Pavel z Koldína hledal úlevy v samotě Veliké koleje, kam se na čas přestěhoval ze svého domu a kde kolegiát M. Marek Bydžovský z Florentýna byl mu druhem a těшитelem. V tento nebezpečný čas navštívení božího a rány morové, v níž napořád lidé... mimo svou všecku naději z světa toho odcházejí... i obává se téhož, co na jiných, zvláště na své přemilé manželce, svých přemilých dítkách, synu a dcerách viděl, M. Pavel Krystýán v prvních dnech prosince 1582 psal koncept své závěti. K sobě do Veliké koleje povolal mladšího písaře radního Martina Jíšu, aby kšaft jeho na čisto přepsal.⁷⁰⁾ Svě veliké jmění zůstavoval svým dědicům, své milé dceři Lidmile tři díly a čtvrtý svému milému bratrovi Janovi Krystýánovi z Koldína a svým milým sestřám Dorotě a Martě spolu s panem M. Markem Bydžovským z Florentýna. Vedle 4 domů, tři v Starém městě a jednoho na Novém⁷¹⁾ a krámu při dveřích kotečů tamních, byla to vinice na Kantůrkách s budkou i s tou poustkou při ní, platy na vinicích ležících na hoře Kantůrkách u Zlíchova, též některých na Letni, peněz hotových, což by se koli našlo po smrti jeho na jakékoli minci, prstenů, koflíků, svršků všelijakých, dluhů jemu povinných kromě těch, které mu přátelé byli dlužni, těm všecky odpouštěl, též vína, pláten, co před rukama jest, summou všecken statek movitý i nemovitý. »Pakli by Bůh neuchoval Lidmily, dcerky jeho milé«, všecken statek měl spadnout na druhé kšaftovníky

⁷⁰⁾ Dne 11. listopadu 1592 svědčil Martin Jíša, písař dolejší kanceláře, že l. 1582, když M. Pavel Krystýán po smrti manželky i děti jeho se přestěhoval do Veliké koleje, tu že pro něho k M. Markovi do jeho pokoje poslal a jemu kšaft svůj k přepsání dal, tak že on učinil a ten kšaft potrhaný a nespečetěný svou rukou jest přepsal. (Archiv města Prahy č. 2265 f. 117.)

⁷¹⁾ V Starém městě Pražském byl to dům Dominačkovský na Velkém náměstí, v němž M. Pavel bydlil, dům Loupovský proti Velké koleji na rohu pod loubím, třetí mezi postřihači, na Novém městě dům u sv. Štěpána se zahrádkou u krchova ležící.

spolu s dětmi Jana, bratra jeho, a Doroty, sestry jeho, ale byli povinni vydat z něho dětem Adama bečváře, švakra jeho v Domažlicích, po 36 kopách m. a Kateřině, učeně jeho v Sušici, též 33 kop m. Do Velké koleje na spravení a opravení světnice zimní 20 kop m., M. Matějovi z Hájku 10 zlatých uherských, Janovi Vartovskému 10 kop čes. K záduší Božího těla na Novém městě Pražském měli vydati 10 kop gr. čes., ke špitálu sv. Pavla 10 kop čes., k záduší sv. Mikuláše v Starém městě Pražském 10 kop čes. tak, aby nic více nežádali od pohřbu.⁷²⁾ Za pohostinnost, které užil M. Pavel ve Velké koleji v době svého velikého zarmoucení po smrti své manželky a dítěte, odměnil se mistrům kolegiátům tím, že dne 5. února 1583 daroval jim na opravu kaple Božího těla 2 kopy gr. m. ročního platu, který měl pojištěný na vinici 6 str. nad Michlí za Jezerkou, kterou tehdáž držel Jiřík Holnický bečvář, soused Nového města Pražského, ale s výminkou, že z těch 2 kop každého roku chudým lidem při středopostí 15 gr. a druhých 15 gr. v zeleň čtvrtek dávati budou a zbývající 1½ kopy obraceti mají na opravu svého kostela.⁷³⁾ Neuplynul ani ještě tento rok 1583 a M. Pavlovi Krystyánovi bylo želeť nové ztráty smrti jeho sestry v Klatovech Doroty Sýkorové.⁷⁴⁾

Překvapuje, že po těchto bolestných ztrátách M. Pavel Krystyán z Koldína, bohatý měšťan pražský a pán na Martinicích, jak se po svém druhém sňatku pyšně psával, se nevzdal svého úřadu radního písařství, ba že ani potom neochabl ve vyhledávání nových hmotných užtků. Tak hned r. 1583, když mu podle svatebních smluv nebylo vyplaceno 250 kop m. věna, dal se komorníkem při dskách zemských uvázat v půl vsi Martinic jakožto díl nebožky své manželky Marty Kuliškové.⁷⁵⁾ Téhož roku 1583 koupil od rytíře

⁷²⁾ Archiv města Prahy č. 2205 f. 117. Kšaft Koldímův otiskl již B. Peška v Právniku r. 1864 a Jos. Jireček v přídavných svého vydání Práv městských (str. 496—498).

⁷³⁾ Příznání p. M. Pavla Christianusa z Koldína a na Martinicích, kancléře pánů Pražan Starého města Pražského před úřadem purkmistrovským čte se v archivu m. Prahy č. 2034 f. 35 a č. 2016 f. 134'—135.

⁷⁴⁾ Na náhrobní desce z červeného mramoru zasazené nyní v postranní zdi hřbitovního kostela sv. Jakuba v mírném reliefu spatřuje se postava ženská, u jejíž pravé nohy umístěn jest erb Koldínovský.

⁷⁵⁾ Dsky zemské větší 89. M. 12'.

Ferdinanda Lokšana z Lokšan za 100 kop vinici S str. ve dvou kusech na Starce,⁷⁶⁾ ale jinou vinici též o dvou kusech v Kantůrkách prodal za 30 kop Zikmundovi Šlechtovi, ševci.⁷⁷⁾ R. 1584 z poručení purkmistra a pánů uveden byl v dům Samuele Lavina Mělnického, jinak Noska v osadě sv. Ondřeje pro dluh 25 kop gr. čes. a domu toho dlužník mu postoupil.⁷⁸⁾ Téhož roku 1584 dne 4. května byl právem nápadním po Anně a Kateřině, dcerách svých, naň příšlým, vzveden v dům nárožní ležící »v Kuchyních«, jenž náležel někdy Janovi Šipařovi, ujeci jmenovaných dcer.⁷⁹⁾ Proti tomu odpor vložili Jakub Šipař, jinak Dražický a Estera, někdy Jana Šipaře a již Zikmunda Vodáka manželka.⁸⁰⁾ Odpor Jakuba Šipaře Dražického byl nálezem práva Starého města Pražského 30. srpna 1585 zdvižen a M. Pavel Krystyán při svém zmocnění zůstaven.⁸¹⁾ Rozepře s Esterou Vodákovou skončena byla r. 1586 tím, že Jan Cyrillus, plnomocník její, upustil od odporu, přijav k ruce její od M. Pavla 35 kop gr. č.⁸²⁾ Dům sám již před tím v červenci 1584 Koldín prodal za 100 kop gr. čes. Janovi Vartovskému z Varty.⁸³⁾

V těchto letech M. Pavel Krystyán již nezastával úřadu kancelářského při radě Staroměstské. V úřadě tom trval ještě za sněmu zasedajícího v posledních měsících r. 1583, na němž se jednalo o srovnání práva městského s zemským a zvlášť o řádu při soudech i usneseno, aby o tom nejvyšší úředníci a soudcové zemští radu vzali s osobami ze všech tří stavů k tomu zvolenými po šesti z každého stavu. Z Pražanů byli mezi nimi M. Matěj Bydžovský z Aventýna a M. Pavel Krystyán z Koldína. Měli se sjíti na hradě Pražském dne 30. dubna 1584, a oč by se snesli, mělo

⁷⁶⁾ Archiv m. Prahy č. 2034 f. 67.

⁷⁷⁾ Ibid. f. 180'.

⁷⁸⁾ Ibid. č. 2112 f. 165.

⁷⁹⁾ Nesprávně Jos. Jireček (v úvodě XXVII.—XXVIII.) uvádí, že Jan Šipař umřel r. 1587 a že jeho manželkou byla sestra druhé choti Koldínovy. Víme, že sestra Marty Kulíškové byla Anna Štenglová v Březnici.

⁸⁰⁾ Archiv m. Prahy č. 2112 f. 178, č. 1136 f. 269'.

⁸¹⁾ Ibid. č. 1136 f. 269'.

⁸²⁾ Ibid. č. 2230 f. 135.

⁸³⁾ O prodeji domu toho psal M. Pavel Krystyán svému bratrovi Janovi do Klatov, ale potom oznamoval mu, že s prodeje toho sešlo.

mít platnost a být pojato do zřízení zemského.⁸⁴⁾ Není pochyby, že se Koldín k úkolu tomu výborně hodil znalostí svou práva městského a zemského, nemáme však zpráv o tom, jakou práci konal v této komisi.

Roku 1584 M. Pavel Krystyán vzdal se konečně svého úřadu kancléřského a při obnově rady v Starém městě Pražském dne 24. června 1584 zvolen byl za radního, položen byv v seznamu senátorů na desátém místě.⁸⁵⁾ Dne 24. srpna 1584 M. Pavel Krystyán z Koldína a na Martinicích po prvé přijal úřad purkmistrský.⁸⁶⁾ Málo dní potom (28. června) Jan z Dražice, Staroměstský primátor, odkázal ve svém kšaftu M. Pavlovi Krystyánovi, svému milému příteli, pro památku a od sepsání poslední vůle pozlacený koflík stříbrný se svým znakem s tou nadějí, že neopustí jeho manželky a nedopustí žádné překážky pečetěním nebo jinak.⁸⁷⁾ Téhož roku v srpnu Jakub Augustýn, apatykář, v dluhu 180 zlatých uherských postoupil Koldínovi do čtyř let pořad zběhlých svůj dům s zahrádkou »na břehu« u sv. Valentina a když r. 1586 M. Pavel mu připůjčil 50 kop, vzdal mu tento dům vůbec, přijav od něho přídavkem ještě 15 kop.⁸⁸⁾

Když M. Pavel Krystyán z Koldína byl vyňat z kancléřské povinnosti a posazen na úřad konšelský, požádal r. 1585 radu městskou, aby propuštěn byl i ze správcovství peněz Zbytkovských, jež zastával po deset let (1575—1585). K žádosti jeho bylo svoleno a za správce jich zvolen nástupce jeho v úřadě kancléřském doktor Matouš Gregorius z Tulechova a podle něho Václav Declivo s dohlédáním k nim primasa Staroměstského Václava st. Krocína z Drahohejle. Zvolených osob M. Pavel z Koldína požádal, aby co od svého ujetí úřadu toho přijmou a zase vydají, poznamenávali do zvláštních register, poněvadž ve svých počtech a registřích nachází některý nedostatek, takže bude mu přehlédnouti je, co vyžádá některý čas a teprve potom odvede jim náležitě pořádná registra i sumu.⁸⁹⁾

⁸⁴⁾ W. W. Tomek, Dějepis m. Prahy XII., str. 317.

⁸⁵⁾ Archiv m. Prahy č. 69 f. 83.

⁸⁶⁾ Ibid. f. 83.

⁸⁷⁾ B. Peška v Právnicka 1864, str. 195.

⁸⁸⁾ Archiv m. Prahy č. 2230 f. 70.

⁸⁹⁾ Ibid. č. 2231 f. 76.

Téhož roku 1585 M. Pavel Krystyán se oženil po třetí s Annou z Pereftu, zámožnou vdovou po Jakubovi Kocourovi z Votína, s níž měla dceru Kateřinu. Od Anny Krystyánové z Fereftu a od sestry její Doroty z Pereftu Matouš Gregorin z Tulechova, obojích práv doktor, nástupce Koldínův v úřadě kancléřském, koupil v srpnu r. 1585 dům v Celetné ulici vedle průchoditého domu Trčkovského za 456 kop gr. čes.⁹⁰⁾ R. 1586 Anna Koldínová z Pereftu prodala Janovi Vlašimskému svůj druhý dům Pamfilovský s pivovarem a zahradou při něm na Poříčí za 775 kop gr. čes.⁹¹⁾ V únoru r. 1585 M. Pavel z Koldína prodal krejčímu Václ. Fridlovi krám postřihačský s sklepem mezi krámem Pavla Gerle a Matouše, knihaře, za 117½ kop gr. čes.⁹²⁾ ale v říjnu téhož roku koupil za 400 kop gr. čes. od Kryštofa Pehma dům Pražákovský v osadě sv. Haštala.

Hned po svém zvolení do rady Staroměstské M. Pavel Krystyán pilně se účastnil správy obecní. Dne 8. srpna 1584 volen byl s primasem k věcem obecním a k počtu.⁹³⁾ Jako zástupce Pražanů účastnil se sněmu v polovici ledna 1585 svolaného, na němž vedle Jana Augustýna zvolen byl za berníka zemského ze stavu městského a v této povinnosti setrval do své smrti.⁹⁴⁾

Nevíme, kdy ustanoven byl za výběřčího posudného v Starém městě Pražském a do kdy konal tento úřad, s nímž spojen byl určitý plat. Jako bohatý a vážený měšťan a radní býval volen za poručníka sirotkům nebo za smlouvce v různých rozepřích měšťanů. R. 1586 Martin Havlův Černovický věnoval M. Pavlovi Koldínovi spis »De Christi Domini ob salutem humanem facta passione«. Téhož roku Tadeáš Aquilin, měšťan Nového města Pražského, v dovětku svého kšaftu odkázal panu M. Pavlovi z Koldína, senatorovi Starého města Pražského »Lactantium Firmianum« in toto folio a »Ungarorum Chronicam« in quarto.⁹⁵⁾ Nevíme, za jakou službu r. 1585 daroval M. Matějovi Bydžovskému z Aventýna, na

⁹⁰⁾ Ibid. č. 2112 f. 215.

⁹¹⁾ Ibid. č. 2197 f. 281—282.

⁹²⁾ Ibid. č. 2112 f. 197.

⁹³⁾ Ibid. č. 1244 f. 287.

⁹⁴⁾ Teige, Základy I., str. 328.

⁹⁵⁾ Arch. m. Prahy č. 2209 f. 15.

ten čas písaři radnímu v Starém městě Pražském, »svému příteli zvláště milému«,⁹⁶⁾ plat dědičný a věčný na vinicích na Letních a na vinici na Kantůrkách. Dne 9. září 1586 M. Pavel Krystián předsedal soudu konšelskému v Starém městě Pražském, na němž se rozhodovalo o žádosti M. Adama Daniele z Veleslavína na místě manželky jeho Anny, aby byl uveden v dům a jiný statek po nebožtíku švakrovi jeho Jiřím ml. z Aventýna.⁹⁷⁾

Téhož roku v měsíci květnu M. Pavel Krystián navštívil své rodiště Klatovy. Snad některé věci rodinné ho sem přivedly. Nevíme, čím svého strýce v Praze proti sobě popudila nejmladší dcera Matěje Křestana z druhého jeho manželství Kateřina, že v závěti své vyloučil ji z dědictví čtvrtého dílu svého statku, jež vyhradil svému bratrovi Janovi, sestře Dorotě Sýkorové a nevlastní sestře Martě. Snad bylo potřebí uspořádat i dědictví po sestře vlastní Dorotě Sýkorové, po níž zůstala dcera Kateřina. Pro ztrátu 2. a 3. svazku knih trhových nevíme, jakým dluhem byl matce její povinen Jan Skřivánek, na jehož domě (č. 107, na rohu ulice Wilsonovy a Baštové) byl pojištěn. Vdova po něm Dorota provdaná opět za Martina Kladrubského, dne 5. května 1586 M. Pavlovi Krystiánovi osobně přítomnému vydala k ruce Katřiny, sirotka sestry jeho Doroty Sýkorové na zadržený vejrunk 40 kop a smluveno mezi nimi, že o příštím sv. Havle jemu dá 60 kop, odtud v roce tolikož a tudy se zadrželé roky vyplní.⁹⁸⁾ Svou neteř Kateřinu odvezl si M. Pavel k sobě do Prahy, aby v domácnosti pomáhala churavějící manželce jeho Anně. Však již téhož roku na podzim (17. září) Anna Koldínová z Pereftu učinila kšaft, kterým své dva domy, Kocourovský a Kapounovský na Poříčí, polovici vápenice se vším jejím příslušenstvím po svém bratrovi Zikmundovi z Pereftu, dále vinici u Břevnova, dům ve Florenci, některé peníze na domu Filosofském též na Poříčí, mnohé klenoty a svršky odkázala své dceři z prvního manželství Kateřině, která měla býti poctivě

⁹⁶⁾ Archiv m. Prahy č. 2017 f. 5. V zápise nesprávně jest uveden M. Marek Bydžovský z Florentýna, který nikdy písařem radním v Starém městě Pražském nebyl, nýbrž stále profesorem na universitě až do r. 1604, kdy se jako 64 letý kmet oženil a profesuru opustil.

⁹⁷⁾ Zikm. Winter, Dluhy Melantrišské v Čas. Čes. Musea 1890, str. 280.

⁹⁸⁾ Lib. contr. kl. IV. f. 107.

chována na důchody, jež odtud vycházely; kdyby před dojitím let zemřela, všecken ten statek měl připadnout Dorotě z Pereftu, sestře odkazatelčině a dětem jejím. Svému manželovi milému M. Pavlovi Krystýánovi z Koldína odkázala na vyplnění věna od ní jemu povinného 100 kop m. a při něm zanechává »cožkoli do té živnosti piva vaření vnesla a přiložila«. Za poručníky dceři své dožádala svého manžela M. Pavla a svou sestru Dorotu.⁹⁹⁾ Anna Koldínová z Pereftu zemřela někdy před sv. Martinem r. 1586. Do té doby měl M. Marek Bydžovský z Florentýna, jenž jí r. 1586 půjčil 400 kop m. na výplatu vinice v Kartouzích, užívati této vinice, ale protože dříve než ten čas přišel, paní Anna z Pereftu zemřela, byl dne 7. března 1587 vzveden na tuto vinici sobě zastavenou. Kšaft její byl vyhlášen dne 28. dubna 1587. Asi měsíc před tím (17. března) M. Pavel z Koldína prodal za 275 kop gr. čes. Petrovi, sladovníku, jinak Pecinovskému dům v osadě sv. Ondřeje.¹⁰⁰⁾ Teprve na podzim (23. října) téhož roku 1587 před pány radními v úřadě desíti soudců vykonal svůj počet ze správy peněz Zbytkovských. Za dlužníky se našlo peněz toliko 1191 kop gr. čes., jež vykázal nařízeným správcům tohoto nadání. Do sumy 1549 kop 52 gr. 6½ p. čes., jež r. 1575 přijal ke své správě, chybělo 377 kop 56 gr. 6 p. čes., které, jak sám Koldín vlastní rukou poznamenal, za sebou ponechal, aby je pokud možná ještě zvyupomínal.¹⁰¹⁾

Téhož roku 1587 jistě vlivem Koldínovým starší osady sv. Mikuláše v Starém městě Pražském s kostelníky zádušními se snesli, aby se žakovstvu na každý týden přidávalo na maso po 5 gr. čes., »aby žáci tím lepší vychování měli a učení svého tím pilnějším býti mohli.«¹⁰²⁾ Na snesení podepsán jest M. Pavel Krystýán z Koldína. Věcmi tohoto záduší zaměstnán byl i r. 1588. Dne 21. července s měšťanem Staroměstským Křížem Evarestem Chvalským, majíce list mocný od starších a úředníků i na místě vši osady kostela sv. Mikuláše vložili do desk zemských dědictví její ves Kojetice, v je-

⁹⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 2205 f. 85. (Teige, Základy I., str. 323.)

¹⁰⁰⁾ Archiv m. Prahy č. 2112 f. 256'.

¹⁰¹⁾ Ibid. č. 2231 f. 76.

¹⁰²⁾ Ibid. č. 1666 f. 73. Srovn. Zikm. Wintra, Život a umění na školách partikulárních str. 408.

jímž pokojném držení byli a jsou mnohá léta před shořením desk.¹⁰³⁾ Dne 1. srpna téhož roku po nějakém počtu odevzdal úředníkům téhož záduší 160 kop gr. m.¹⁰⁴⁾ Ještě dne 29. srpna M. Pavel Krystýán přejal úřad purkmistrský, ale tentokrát již naposledy. Tehdáž úsilovně sháněl peníze dlužné do nadání Zbytkova. Proto obsílal do rady mnohé dlužníky i poroučel do vězení je dávat. Ale někteří se bránili, že dluh oplatili a přemazáni nebyli, o jiných pak slyšel, že i s rukojměmi v mor zemřeli. Za kratičkého života, jehož mu ještě bylo dopřáno, nesehnal žádné úhrady i zůstal nařízeným správcům peněz Zbytkovských dále dlužen 377 kop 56 gr. 6 p. čes.¹⁰⁵⁾ Již nemocen dne 6. listopadu 1588 zapisoval v registřík dluhy jemu náležité.¹⁰⁶⁾ Bylo jich v celkové sumě 2208 kop m. Z příbuzných nejvíce byla dlužna »Káča sestra podle rukou poznamenání« 236 kop, bratr Jan 10 kop m. Největší dlužníci byla Anna Prunerová, podle pojištění knihami učiněného 1500 kop.¹⁰⁷⁾ Na prvním místě v registříku jest uveden dluh J. Mti Cís. úrok ze sumy 125 gr. čes. od Havla 1583 do Havla 1586 (45 kop). Mezi jinými dlužníky jest i Jakub koniř Žid (20 neb 30 kop) a Jeronym křtěný Žid (10 kop). Z nemoci M. Pavel Krystýán již nepovstal, zemřel ve středu po Třech králích (11. ledna 1589). Z klatovských příbuzných při smrti strýcově přítomna byla Kateřina, dcera sestry jeho Doroty Sýkorové.

Obě dcerky jeho, vlastní Lidmila při smrti otcově osmiletá a starší pastorkyně Kateřina Kocourová, již již dospívající,¹⁰⁸⁾ byly asi na starosti sestry nebožky třetí manželky Koldínovy Doroty z Pereftu. V nemoci na potřeby mistrovny vydáno bylo Janovi, pa-

¹⁰³⁾ Dsky zemské větší 252, C. 10.

¹⁰⁴⁾ Archiv m. Prahy č. 1227 f. 492'.

¹⁰⁵⁾ Ibid. č. 2231 f. 76.

¹⁰⁶⁾ Výtah z registříku toho v popise pozůstalosti Koldínovy (Ibid. č. 1173 f. 144 (Teige, Základy I., str. 330.)

¹⁰⁷⁾ Roku 1588 dne 12. srpna Jindřich Prunar v nemoci a manželka jeho Anna před radními k němu vyslanými se přiznal, že jsou dlužni 750 kop gr. čes. panu M. Pavlovi Krystýánovi z Koldína, jež oplatiti měli na sv. Havla nejprve příštího, a pojistiti dluh na svých dvou domech Prunarovském a druhém »u černých kos«. (Archiv m. Prahy č. 2230 f. 285.)

¹⁰⁸⁾ Roku 1591 Kateřina Kocourová z Votína byla již provdána za Jana Hronka.

choleti jeho, 10 kop 52 gr. Hned po smrti M. Pavla Krystyána všecken statek jeho byl spečetěn a zamčen. Na pohřeb, který se vykonal hned druhého dne do hrobu v kostele sv. Mikuláše, pozůstali příbuzní vypůjčili si od úředníků nad obchodem solním v Starém městě Pražském 20 kop m. Smrt vzdělaného a bohatého patricia Staroměstského, jenž v mladších letech býval pěstitelem latinské poesie, byla opěvána od tehdejších básníků pražských. Sbíрка těchto elegií vyšla r. 1589 pod názvem: *Epitafium Rev. ac nob. viriet magistri Pauli Christiania Koldina, senatoris inclytæ civitatis antiquæ Pragæ vita functi X Januarii ætatis 59.*

II.

Od rady městské již dne 13. ledna 1589 ustanoveni byli za poručníky nad sirotkem Lidmilou a nad statkem jí náležitým měšťané staroměstští Jan Rakovnický jinak Pilát a Jan Kukla z Tauernperka, jimž k radě a ku pomoci byl přidán z rady Václav Krocín st. z Drahobejle, primas Starého města Pražského.¹⁰⁹⁾ V přítomnosti jich a pánů z rady vyslaných Tomáše Groffa z Greifenberka, Eliáše Behma z Pavenberka a Pavla Fišla z Paumberka dne 17. května byl konán popis pozůstalosti jednoho z nejbohatších měšťanů staroměstských.

Z inventáře zachovaného¹¹⁰⁾ poznáváme, že náleželo M. Palyovi z Koldína pět domů v Starém městě Pražském a jeden na Novém, vinice na stráni u Michle s kusem chmelnice a dědinou, platy z vinic na Kantůrkách (ročních 14 kop m.) cenil sobě nebožtík M. Pavel Krystyán za 480 kop m. V domě Domináčkovic, kde mistr bydlel, v jedné světnici v almaře nalezeny byly listy do krabice složené, manuál nebožtíkův a v něm některá potřebná poznamenání a psaní poselací. V komoře nahoře, kde M. Pavel léhal, v truhle okované našlo se na tkanici 16 dopldukátů, 12 stříbrných lžic s držadly pozlacenými v krabici, na níž bylo napsáno,

¹⁰⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 1165 f. 85.

¹¹⁰⁾ Otištěn v přídavicích k Jirečkovu vydání Koldinových Práv městských (str. 498—503) a nově od Teigehe v Základech starého místopisu Pražského I., str. 328—331.

že jsou Aniny; podobně jí náleželo 9 lžic stříbrných s točenými držadly, kdežto v jiné krabici, na níž bylo napsáno, že patří paní Káči z města Slaného, bylo 11 lžic dlouhých stříbrných. Vedle mnoha stříbrných pozlacených koflíků, číšeek, konviček, ormpantů byl tu sekrýt zlatý s erbem Koldínským. Bylo tu za 200 kop m. uherských zlatých, ve čtveře pytlíků převázány tu některé sumy grošů českých a polských a při některých cedulky, že jsou v nich vybrané berně z některých měst, které na žádost nejvyšších berníků zemských byly jim vydány. Ohromné bohatství klenotů a peněz bylo nalezeno v druhé truhlici; v přítruhlí byl list hlavní spečetěný na 250 kop gr. čes. V třetí truhlici mnoho rouch z nejvzácnějších látek kmentových, damaškových, aksamitových, tyktoových. Ve čtvrté truhlici byly šaty vinuté, ubrusy, prostěradla, cejchy, cejšky; v jiné šaty chodící, pláště, kožichy kunami podšité, kabáty. Cínového a mosazného nádobí bylo na centy. Na mazhauze a v světnicích a v kuchyni všady bylo plno nábytku a nářadí, jež všecko bylo spočítáno a popsáno. Nahoře v komůrce pro překážku — není udáno jakou — nebyly inventovány knihy, zaznamenán tu jen náklad kompendia zřízení zemského, vydaného M. Pavlem, ale zapověděného. O truhličce malé, do které se nemohlo, oznámila pastorkyně mistrova Kateřina Kocourka, že jest v ní stříbrný pás pozlacený s řetízem a jablkem někdy Markéty Suksové. Paní Kateřině z m. Slaného byly v radě vydány klenoty, jež byly v zástavě za nebožtíkem M. Pavlem, za to přijala od ní paní Dorota z Perreftu 50 kop m. zbylého ještě jejího dluhu. Ke konci popisu poznamenáno, že Kateřině Kocource od pánů poručníků vydáno bylo s truhličkou zelenou několik prstenů zlatých s drahokamy, pás stříbrný s nákončím na tkanici aksamitové, 2 zlaté čepce. Sirotkovi po M. Pavlovi, malé Lidušce, vydány: čepce jeden zlatý, druhý s bílými štefty, penhtlík jeden, groš stříbrný jeden. Bratrovi nebožtíkovu Janovi »pro památku« dali páni z pozůstalosti Pavlovy koflík pozlacený ve způsob sklenice. Jiný koflík darovali švakrovi nebožtíkovu panu Šebestianovi Štenglovi do Březnice.

M. Pavel Krystián se svým starším bratrem žil v nejlepší shodě, dopisovali si. Jan byl při svatebních smlouvách jeho r. 1580 v Březnici, pomáhal mu při vydání Summy práv městských, neobtěžoval ho žádostmi za půjčky jako sestra jejich Kateřina. Nechyběly mu potřebné vlastnosti k opatrování sirotka a statku zů-

stalých po bratru jeho: měl potřebné vzdělání, aby sirotka vedl k dobrému, i dosti jmění, aby statek sirotka sám i rukojměmi ujistil a uručil. Nad to jemu jako nejbližšímu a způsobilému příbuznému i podle ustanovení práv městských (D. VII) příslušelo přední právo k poručnictví nad sirotkem po bratrovi zůstalým a nad statkem jeho. Aby odstranil i poslední snad možnou překážku, že není s městem trpící, vzdal se svého práva městského v Klatovech, aby je přijal v Starém městě Pražském. Zatím co si v Klatovech opatroval potřebné listiny, přihlásila se dne 26. ledna 1589 ku poručnictví nad sirotkem Lidmilou a statkem jejím Markéta Kulišková z města Sušice, slibující »jakožto věrná bába vnučku svou s pomocí pána Boha všemohoucího na dobré vésti a opatrovati.¹¹¹⁾ Vedle ní také zeť její Šebestyán Štengel z městečka Březnice na místě své manželky Anny, sestry někdy Marty Koldínské, se ucházel o poručnictví nad sirotkem a statkem jeho. Dne 28. února 1589 Jan Krystyán z Koldína přijal právo městské v Starém městě Pražském a hned potom ústní i písemní žádosti přednášel radě městské, aby jemu jako strýci vlastnímu sirotek se vši spravedlností jeho proti dostatečnému zaručení jeho byl vydán v opatrování. Když se protáhlo s odpovědí, obnovil svou žádost dne 8. března před radou. Tam mu bylo oznámeno o podobných žádostech Markéty Kuliškové a Šebestyána Štengla, ale rozhodnutí bylo nově odloženo na některý den po svátcích velkonočních, jež připadaly toho roku na konec března a počátek dubna. Pro tyto odklady Jan Krystyán se odhodlal hledati svého práva u císaře. V suplikaci ze dne 13. března 1589 stěžoval si, že od smrti jeho bratra jest již osm neděl, co on »na to očekávaje« velikou útratu s obmeškáním své živnosti vede a jiní mimo vůli nebožtíka bratra jeho, též bez vůle a vědomí jeho tím statkem vládnou, žaloval, že díl jeho prodávají, Lidmilu, sirotka, z moci jeho a z domu jejího vzali a pod tím odkladem jeho z domu vytisknouti chtějí. Přednášel důvody, pro něž mu náleží toto poručnictví, že jest vlastní bratr nebožtíka Pavla Krystyána a strýc sirotka Lidmily, s městem trpící, že jest ochoten ten statek podle inventáře dostatečně zaručiti a že bratr ten statek jemu a ne jinému za živobyčí poroučel.¹¹²⁾

¹¹¹⁾ Archiv města Prahy č. 2230 f. 291'.

¹¹²⁾ »Jene bratře«, psal prý mu bratr již v nemoci, »té jsem vůle

Nadto výše dokládal, že sám toliko zůstává z toho rodu Koldínského živ, má dva syny věku mladého (jako i tato Lidmila strejna jeho), takže v případě smrti jeho tak dobře Lidmila, strejna jeho, statku jeho v nápadu užití může. Prosil proto císaře, aby při též poručnictví byl zůstaven a aby příslušný rozkaz o tom byl vydán radě Starého města Pražského.

Císař Rudolf II. splnil prosbu Janovu listem ze dne 20. dubna, kterým poroučel purkmistru a radním toho města, aby stěžovatele ihned uvedli v též poručnictví a toho sirotka a všecken statek podle inventáře vydali v jeho opatrování. Z listu panovníkova poznáváme, že Jan Krystyán v kanceláři královské přednesl ještě jinou žalobu a žádost. Od posavadních poručníků prý jednorou spolukonšelu byly prodány slady pšeničné a ječné, též dříví na haldě i hvozdové a všelijaké hospodářství k vaření piv a dělání sladů náležitě. Proto panovník nařizoval, aby ty všecky věci bez umenšení byly jemu tolikéž postoupeny a navraceny, tak aby on je k dobrému téhož sirotka obrátiti mohl. Dále přikazoval panovník, poněvadž po nebožtíku M. Pavlovi zůstalo několik domů, že by bylo zbytečno, aby bratr jeho Jan od jiných cizích měl sobě dům kupovat, proto aby jemu jeden z nich za 800 kop koupený v slušnosti, zač by spravedlivě stál, prodán byl na ten způsob, když by týž sirotek k letům dospělým přišel a ten dům se jemu libil, aby jemu zase od něho Jana Krystyána nebo jeho dědiců v té sumě a v tom, což by na zlepšení téhož domu co prostavěl... postoupen a dopřán byl.¹¹³⁾

Na poručníky od rady staroměstské ustanovené docházela na radnici žaloba i s jiné strany, od osadníků záduši sv. Mikuláše, jimž přese všecky upomínky opomíjeli zaplatit za hrobní místo, kde pochován byl M. Pavel z Koldína, jeho manželka Marta z Březnice a dvě dcery jeho. »Častokrát«, připomínali stěžovatelé, »před některými z nás nebožtík jest říkával, že pro lásku, kterou jest k záduši našemu a paní manželce i dítkám svým měl, chce památky budoucí po sobě zůstaviti«, ale opominul tak učinit a nyní poručníci ani za tělo páně mistrovo, nedávno pochované, nechťejí

konečné tobě Lidušku poručiti, aby ty ji, ne někdo jiný opatroval bez svého ublížení«.

¹¹³⁾ Archiv města Prahy č. 2230 f. 288, 289.

nic dáti. Poručníci se vymlouvali, »že by nejedny věřitele nebožtíka pana mistra spokojovali a dluhy splacovali«, až konečně na rozkaz pánů za hrob dne 22. července zaplatili 20 kop.

S jakou neochotou rada staroměstská splňovala rozkaz císa. Rudolfa o změnu poručnictví nad sirotkem a statkem Koldínovským, poznáváme z toho, že bylo potřebí druhého a třetího o tom poručení panovníkova.

Od práva mu konečně bylo oznámeno, má-li zaručení svého statku klatovského a přiznání dvou rukojmí novoměstských, že bude zachován při poručení JMti Císa. Pro opatření první věci Jan Koldín se svou manželkou Markétou odebrali se do Klatov. Dne 31. července 1589 stojíce osobně před purkmistrem a radou přiznal se, že na všem statku, který zde v městě a při městě mají, zapisují a přede všemi jinými závadami ujišťují všecku spravedlnost na statku mohovitém náležitém Lidmile, sirotku po někdy poctivém M. Pavlovi Krystýánovi z Koldína, kterou by bratr jeho Jan přijal k sobě od pánů Pražan v poručení postoupenou a uvedenou. Ještě před provedením rozkazu panovníkova poručníci od rady staroměstské ustanovení dne 14. srpna vykonali odhad svršků nebožtíka M. Pavla z Koldína.¹¹⁴⁾ Dne 4. října 1589 purkmistr a páni staroměstští vykonali část poručení panovníkova tím, že Janovi Krystýánovi z Koldína, »poručníku JMti Císařskou nad sirotkem Lidmilou i statkem jejím nařízenému« prodali za 500 kop gr. čes. dům v osadě sv. Haštala náležící Lidmile, sirotku a dceři po M. Pavlovi Krystýánovi z Koldína let nemající »na způsob v dotčeném poručení JMti Císa. vyměřený«.

Ale ani potom, když Jan Krystýán předložil list purkmistra a rady města Klatov o zaručení mohovitého statku sirotčího vším jměním, které manželé Koldínovi měli v městě i při městě jejich, páni Staroměstští nevydali mu ho ještě, patrně proto, že neopatřil sobě ještě žádaných dvou rukojmí novoměstských. O tom znova podána od nich zpráva kanceláři královské a na ni nová supplikace Jana Krystýána, až dne 17. ledna 1590 došlo konečně vyřízení sporu, že se zůstává při všech prošlých dekretech a poručeních a aby dalšího zaneprázdnění nebylo činěno kanceláři královské.¹¹⁵⁾

¹¹⁴⁾ Archiv města Prahy č. 1173 f. 164.

¹¹⁵⁾ Ibidem č. 2231, f. 287.

Když se Jan Krystyán z Koldína s takovým tuhým úsilím domáhal poručnictví nad sirotkem a statkem po svém mladším bratru M. Pavlovi, netušil jistě nesnázi a těžkostí, jež si tím způsobí. Sotva poručnictví bylo snato s osob od rady staroměstské jmenovavých a odevzdáno konečně jemu jako »poručníkovi JMtí Císařskou nařízenému«, hrnuli se na něho se všech stran žalobci, domáhající se toho, aby jim byly splněny povinnosti, kterých M. Pavel z Koldína zanedbal za svého života. Řadu jejich zahájila pastorkyně páně mistrova Kateřina, dcera třetí manželky Anny z Pereftu z manželství jejího s Jakubem Kocourem z Votína, provdaná zatím za Jana Hronka. Dne 9. listopadu 1589 Jan Krystyán spolu s Dorotou z Pereftu byli od Kateřiny Hronkové poháněni před právo Starého města Pražského, aby přidrženi byli k vydání statku po matce její jí náležitého na stříbře, zlatě a jiných klenotech, který nebožtík M. Pavel Krystyán, jenž s tetou její Dorotou z Pereftu jí za poručníka byl nařízen, z domu Kořánovského do svého domu dal odnést, o čem svědčí inventář toho statku. Poněvadž paní Dorota o tom všem dobře ví a Jan Krystyán v držení téhož statku zůstává, důvěřovala se, že jeho právo k tomu přidrží. Jan Krystyán a Dorota z Pereftu, omlouvajíc se, že se nenadáli tak stízně žaloby, dožádali se hojemství právního.¹¹⁶⁾

O měsíc později dne 12. prosince 1589 Jan Radda žaloval při témže právě, že nebožtík pan mistr Pavel Krystyán na sumu 200 kop m. jemu jako sirotkovi toliko 50 kop dal, žádal proto, aby jemu zbývajících 150 kop vydal Jan Krystyán, který nyní je držitelem statku jeho. I v tomto případě nový poručník, omlouvaje se, že neví, aby nebožtík bratr jeho jemu co dlužen zůstatí měl, dožádal se hojemství právního.¹¹⁷⁾ Výpovědi soudní Jan Koldín byl přinucen zaplatiti dlužnou sumu, jak potvrdil mu 23. dubna 1591 Jan Radda, přiznav se v radě, že přijal 190 kop m. — 50 k. bylo asi zadržovaných úroků — které dobré paměti pan mistr Pavel Krystyán z Koldína za živobyті svého k sobě obrátil po Janovi Raddovi, dědu jeho, a které mu vyplaceny byly od Jana Krystyána z Koldína, vlastního bratra páně mistrova.¹¹⁸⁾

¹¹⁶⁾ Archiv m. Prahy č. 1184 f. 15—46.

¹¹⁷⁾ Ibidem č. 1184 f. 61.

¹¹⁸⁾ Ibid. č. 2179 f. 47.

Dne 9. ledna 1590 Kateřina Hronková před právem opakovala svou žádost, aby jí vydán byl statek po její matce, a žalovala při tom, že Jan Krystyán šaty jí spravedlivě náležící vzal a dal své dceři, která v nich chodí. Strany byly vyzvány od práva, aby šly do kanceláře, kde budou moci pohledět, co se vyhledá a snad bez práva lépe spokojit.¹¹⁹⁾

V květnu 1590 Jana Krystyána obsílal ku právu Vojtěch Had z Proseče, někdy spoluporučník s M. Pavlem Krystyánem z Koldína nad statkem Markéty Suksové. Oběma za práci, kterou s tím budou mít, nebožka Markéta r. 1584 odkázala po 20 dukátích, dále vinici v Šárkách a všechno jiné, co by zůstalo výše a více statku jejího mimo odkazy v kšaftu položené.¹²⁰⁾ Když se poručníci sirotků po Jakobovi Granovském z Granova dožadovali vyplacení 300 kop m. ze statku někdy Markétou Suksovou odkázaných a nevyplněných, Vojtěch Had dokazoval, že sám není povinen odpovídat z té spravedlnosti, protože se nebožtík M. Pavel Krystyán ujal všeho statku Markéty Suksové a z něho poručníkům těchž sirotků vydal již 100 kop m. a pás stříbrný. Poněvadž ostatní 300 kop zůstávají v statku M. Pavla Krystyána, ježž nyní drží Jan Krystyán jako poručník Lidmily, sirotka po něm zůstalého, žádal, aby na jejím místě jeho v tom zastoupil a nedodaných 300 kop odvedl poručníkům sirotků Granovských. Po vzatém hojemství Jan Krystyán na místě sirotka bránil se této povinnosti, vymlouvaje se mimo jiné tím, že mu předešlí poručníci ještě neučinili počtu z toho, co k sobě přijali, ani že v rukou nemá register, do nichž by nahlédnout mohl, je-li tam o tom poznamenáno, čeho teď pan Vojtěch při něm hledá. Od právního přítele páně Vojtěchova namítáno, že jemu nic není do toho, jestli se nevykonal nějaký počet od předešlých poručníků. Ovšem kdyby se Jan k nim byl podle práva zachoval a toho od nich požádal, byl by také mohl toho dosáhnout . . . Než poněvadž Jan statku toho na místě sirotka v držení jest a jiné všecky věci řídí a spravuje, domy najímá, činže z nich běře a taková suma sirotkům Granovským náležící v tom statku zůstává, povinen jest jeho zastoupiti vůči nim. Po novém odkladu pře před soudem pan Vojtěch Had ukazoval, že žádného

¹¹⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 1184 f. 46.

¹²⁰⁾ Ibidem č. 1173 f. 7.

statku Markéty Suksové k sobě nepřijímal ani za peníz za sebou nemá, nýbrž jak svědkové svědčí, ten všecken statek nebožtík M. Pavel k sobě přijal, do statku svého vnesl i ten posavad v statku jeho zůstává. Proto když od poručníků sirotků Granovských byl upomínán, že jim vždy na M. Pavla ukazoval a ten se k tomu přiznával, »že to za ním zůstává, než že peněz nemá, prosíce, aby sečkání učinili anebo aby se oni sami někde ve 300 k. m. obešli a vypůjčili, že on z nich ourok náležitě sám dáti a platiti chce. Proti tomu Jan Krystýán bránil se, že p. Vojtěch měl k M. Pavlovi hledět za živobytu jeho, obzvláště že s ním vždycky býval i každodenně v tom místě radním s ním sedal . . . až teď teprve po smrti jeho chtěl by na něco nastupovati. Ukazoval i na to, že předešlí poručníci soud mají o dům »v kuchyních« ležící, o nějž také právem podělení nejsou, ani jemu postoupen není. A poněvadž sobě nemá postoupeno všeho statku sirotčího, že není povinen zastupovat p. Vojtěcha. Ale soud konšelský uznal platnost důvodů jeho odpůrce a odsoudil Jana Krystýána k povinnosti zastoupit p. Vojtěcha Hada z Proseče proti poručníkům sirotků Granovských strany těch 300 kop a sám bez něho jim práv býti.¹²¹⁾

V týž čas a před týmž soudem vyřizována byla i druhá pře Vojtěcha Hada z Proseče s Janem Krystýánem na místě sirotka Lidmily, kterou se někdejší spoluporučník kšaftu Markéty Suksové domáhal podílu, který ze statku jejího vykázan byl oběma poručníkům: 22 dukátů, vinice v Šárce a co zbude po jiných kšaftovnících ze statku jejího. Poněvadž M. Pavel Krystýán ze statku toho jistou sumu k sobě přijal a věci jak na klenotech tak na zlatě sobě osobil a jemu poručníkovi druhému z toho nic nedal, čehož on sobě pokládá 400 kop více nebo méně co se z účtu vyhledá, proto o všecko hledí k Janovi jako poručníku a držiteli statku nebožtíka M. Pavla Krystýána na místě sirotka jeho. Podobným postupem jako při první při Jan Krystýán marně se bránil požadavku páně Vojtěchovu, zvláště když tento kšaftem Markéty Suksové dokázal platnost společného odkazu, proti němuž proviňoval se M. Pavel, že všelijakých věcí k sobě přijav i nemálo dluhů zvyupomínav, o to se s ním jako druhým poručníkem nesdělil a tak to všecko, co mimo odkazy zbylo, v statku jeho zůstalo a posud zů-

¹²¹⁾ Archiv m. Prahy č. 1138 f. 108.

stává. Protož nebude-li se sirotku chtít s ním o to o všecko sčísti, najde se potom více nad ty 400 kop m., které sobě v žalobě položil. Proti námitce Jana Krystyána, že měl M. Pavla za živobytu jeho z toho vinit, pan Vojtěch dal odpověď, že »několikrát jak od poručníků sirotků Granovských tak od něho obslán býval, ale nikdyž jim ku právu stávati nechtěl a ledajakýmis kudrlinky jich odbýval, až potom v těžkou nemoc upadl a tak skrze smrt s světa sešel«. Pan Vojtěch ukazoval, že v poručnictví sice pracoval, ale žádného užitku nebral, než »M. Pavel zisk bral a dobře holil, ano i velmi bral«. A protože Jan Krystyán tomu neodpírá, že statek Markéty Suksové zůstává v statku M. Pavla Krystyána, žádal, aby jemu žalobou byl povinen. Také v této při uznána byla od práva platnost důvodů páně Vojtěchových a nálezem jeho dne 5. listopadu 1590 ustanoveno, »že se pro vyhledání toho všeho strany, Jan Koldín na místě sirotka a Vojtěch z Proseče dávají na oučet, při němž v přítomnosti dvou osob radních »co se koli mimo vydání od nebožtíka M. Pavla Krystyána vejšeji vyhledá a najde, aby předně to, co by ještě komu z téhož statku vydati náleželo, odvedeno a zapláceno bylo; potom teprve co jiného . . . podle inventáře zbude, o to rovným dílem se dělití mají podle práva.«¹²²⁾ Oba nálezy soudu konšelského ze dne 5. listopadu 1590 potvrzeny byly vrchním právem dne 13. srpna 1592.¹²³⁾

Jestliže ve při s p. Vojtěchem Hadem z Proseče v polovici května 1590 Jan Krystyán si stěžoval, že předešli poručníci od rady Staroměstské jmenovaní posud počtu neučinili, co k sobě přijali, výmluva taková odpadla, když dne 4. září Jan Krystyán v radě oznámil, že v přítomnosti pánů radních Ludvíka od tří moždířů a Mikuláše Kapra z Kaprštejna učiněn byl od Jana Holce z Tauernperka a Jana Rakovnického, jinak Piláta pořádný počet a po něm že přijal od nich přebíhajících peněz 10 kop 35 gr. 1 peníz míš.¹²⁴⁾

Jinou při Jan Krystán na místě sirotka Lidmily přejal po předešlých od práva Staroměstského zřízených jí poručnicích s Janem Vartovským z Varty o vlastnictví domu Šipařovského

¹²²⁾ Ibidem f. 114.

¹²³⁾ Ibid. č. 1028 f. 293'.

¹²⁴⁾ Ibid. č. 2179 f. 42.

»v kuchyňkách« u sv. Linharta ležícího. Jan Vartovský tvrdil, že jemu M. Pavel toho domu knihami postoupil k dědičnému držení, ale když se dostal k živnosti piva vaření, týž dům najal od něho, půl čtvrtá léta pořád ho užíval, ale žádné činže mu z něho nedal, které sobě pokládal za 200 kop m.¹²⁵⁾ Naproti tomu Jan Krystyán ukazoval, že »na onen čas pan Pavel, bratr jeho, mu psal, že jest dům jeden prodal za 200 kop a potom po druhé téhož leta opět psal, že se ten trh domu nepodařil a po čtyřech nedělích umřel a po smrti jeho se nachází napsáno písmem křídou vlastní rukou, co na něj naložil... něco cihel k opravě jeho a tak jest rozuměti, že vždycky byl v držení jeho bratra; žádal tudíž na místě sirotka, aby toho domu byl prázdnen. Dne 5. září 1541 Jan Vartovský poháněl před právo Jana Krystyána jako poručníka Lidmily sirotka, že od podruhů z domu jeho »v kuchyňkách« vybral činže 70 kop m. a jemu jich neodvedl. Tomu odpíral Jan Krystyán, dokazuje, že Jan Vartovský domu koupeného nezaplatil M. Pavlovi, takže tento mohl ho dobře užívat jako svého. Tato pře byla dne 5. září 1591 porovnána smlouvou skrze prostředníky p. Šebestyána Agrikolu z Horšovského Týna a Ondřeje Blovského z Palatina, takže Jan Vartovský upustil od té činže, kdežto Jan Krystyán od něho rozdílně měl vzíti 200 kop m., při zápisu 50 kop, ostatek po 20 kop. v ročních lhůtách; berně zadržalé měly být spraveny od jednoho i druhého, pokud který byl v držení domu.¹²⁶⁾

Nevíme, na čem zakládal se dluh 200 kop M. Pavla Krystyána koleji Karlově, o němž se rozhodovalo na soudě r. 1592, kdež usouzeno, aby byl jí zaplacen.¹²⁷⁾ K tomu se vztahuje výčitka Jana Koldína v odpovědi na suplikaci a zprávu omylnou M. Marka Bydžovského z Florentýna a Kateřiny Krystyánky: M. Marek přý se honosí, že se jako přítel stará o sirotka a »proto jsem musil Židům klenoty na stříbre a zlatě ve 200 kopách zůstaviti a jemu vyčísti, není-li se zaň postyděti?«¹²⁸⁾

¹²⁵⁾ Ibid. č. 1138 f. 156.

¹²⁶⁾ B. Peška v Právniku 1864, str. 233.

¹²⁷⁾ Zprávu o této při nalezl jsem ve Wintrově díle »Život na vysokých školách Pražských« str. 102, kdež uveden je pramen její Arch. univ. A. 13, b. 404, ale neměl jsem příležitosti poučít se odtud o ní podrobněji.

¹²⁸⁾ Archiv ministerstva vnitra.

Jiná pře nastala Janovi Krystyánovi jako poručníku Lidmilinu naléháním nových správců peněz Zbytkovských, Martina Karchesiusa z Krauzntálu, písaře radního, a Ludvíka od tří moždířů, aby z pozůstalosti otce jejího byla nahrazena suma, kterou nedodal při svém počtu r. 1587. Správcové »Zbytků« počítali peněz, jež M. Pavel za svého správcovství lidem zapůjčil a za ním zůstaly, okolo 407 kop 12 gr. 5 p. méně a více, co se vyhledá z register. Registra tato teprve po smrti M. Pavla jeho rukou vlastní napsaná byla nalezena v domě, kde nebožtík bydlel, a přinesena do radnice. Při prvním obeslání dne 7. prosince 1590 Jan Krystyán se omlouval, že o tom nic neví; co se ukáže, že proti tomu není. Po daném hojemství, když dne 23. června 1591 nově před právem bylo jednáno o této při, Jan Krystyán nestál k svému odkladu, takže správcům peněz Zbytkovských dáno bylo za právo stané. Z žádosti za zdvižení jeho poznáváme, proč se Jan Krystyán nedostavil před právo. Svědky Janem Železníkem řemesla řeznického a Daniele Mejtského kočího, který ho vezl do Klatov, dokazoval, že ten čas o sv. Maří Magdaleně musil do svého rodiště, kde se mu dva krovy pobořily a za tou potřebou musil tam déle ostati.¹²⁹⁾ Omluva jeho asi byla přijata a právo stané zdviženo, ale o průběhu další pře nemáme zprávy, než že rozsudek soudu konšelského byl potvrzen vrchním právem. Ze statku M. Pavla Krystyána z Koldína měl býti zaplacen restant jeho 377 kop 52 gr. 6 p. čes., ale do 12. září 1594 suma tato ještě nebyla odvedena správcům peněz Zbytkovských.

Nebylo dost žalob a soudů, kterými se různí žalobci domáhali splnění povinností, kterým M. Pavel z Koldína nedostál za svého života a ve kterých bratr páně mistrův Jan Krystyán opravdově a obratně hájil, třeba neuhájil prospěchu sirotka po něm zůstalého. Poručníkovu Lidmilinu nastala nová těžší pře o samo dědictví

¹²⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 1055 f. 150. Zlým anachronismem Zikm. Winter v Kulturním obraze měst českých (II. str. 647) Jana Krystyána ubírajícího se v červenci r. 1591 do Klatov spletl s M. Pavlem Krystyánem, »včhlasným naším právníkem«, (zemřelým 11. ledna 1589) jenž prý musil jeti do Klatov, kde se mu na domě zbořily dva krovy. Když se vracel do Prahy k nějakému stání (sic) umřel mu na cestě kůň a na Koldína dáno stané právo, k němuž přišel jen o málo později nežli měl přijíti (sic).

po M. Pavlovi z Koldína se sestrou po matce nevlastní Kateřinou, vdovou po Mikuláši Hofmanovi, a M. Markem Bydžovským z Florentina. Táž Kateřina poháněla zároveň svého bratra Jana před právo Staroměstské pro zadržený jí podíl z dědictví po otci.

Příčinu k sporu o kšaft M. Pavla Krystyána zavalď sám Jan, když dne 7. listopadu 1589 vyžáďav si vstoupení do rady oznámil, že »pominulých dní přehledáváje některé spravedlnosti Kateřiny z Koldína, mezi nimi nalezl kšaft M. Pavla Krystyána«¹³⁰) a žáďal, aby přijat byl na právo. Pro malý počet pánů žáďost jeho byla odložena. Proto Jan neponechal kšaftu při právě, nýbrž zůstavil jej při sobě. Ale poznav nedostatky jeho, že dávno před tím již r. 1582 byl složen, naskrze strhán, na škodu sirotku Lidmile, byl by rád upustil od své žáďosti. Ale o nalezeném kšaftu dověďela se již sestra jeho Kateřina, která za čerstva, již dne 9. listopadu, obeslala ku právu svého bratra Jana a při tom i Martina Karchesiusa, písaře radního, též Martina Jišu, písaře kanceláře dolejší, žáďajíc, aby Jan Krystyán složil kšaft na právo a oba písaři radní aby dosvěďčili, že kšaft ten je podepsán vlastní rukou M. Pavla z Koldína. Proti této žáďosti Jan Krystyán sám od sebe se přiznal, že měl v úmyslu položit na právo tento spis, ale když mu odloženo bylo k většimu počtu pánů, že zatím rozvážil některé příčiny, pro něž kšaft »místa svého při právě mítí nebude«, ježto jest roztrhaný a s vodňatou pečeti, takže nechtěl tou věcí právo zaneprázdňovati. Rád by byl věďel, z čího návodu Kateřina tu věc před sebe bře. Jinak byl ochoten, bude-li mu to uloženo, složit ten kšaft na právě. K rozkazu purkmistrovu tak učinil. Písaři radní vyžáďali si zatím hojemství. Při novém jednání před právem dne 17. listopadu nejevili mnoho ochoty vyhověti žáďosti Kateřinině, ale od pánů bylo jim poručeno, aby podali hodnověrnou zprávu o tom, zdali nápis a

¹³⁰) Podrobněji o nálezu vypravuje Jan Krystyán radním Janovi Augustýnovi a Ludvíkovi od tří možďířů, když s písařem radním přišli k němu nemocnému dne 13. ledna 1590 otázat se, kudy a jak přišel k tomu spisu. Přišel prý nahoru, kdež nebožtík M. Pavel líhal... »tu že žena jeho první byla, kteráž jemu řekla: Hle teď bratrův kšaft mezi těmi listy... Podobně vypovídala manželka jeho, že jest ten kšaft nalezla nahoře v komoře na okně v krabici mezi jinými listy tak roztrhaný bez pečeti, kterýž dala jest manželovi svému«. (Archiv města Prahy č. 2250 f. 47.)

podpis ve spise je psaný vlastní rukou M. Pavla Krystyána a zvláště aby Martin Jiša vysvědčil, zdali jej spisoval nebo přepisoval.¹³¹⁾ Z kšaftu M. Pavla, o jehož obsahu se teprve nyní sestra jeho Kateřina dověděla, měla asi malou radost, když se dověděla, že v něm byla docela pominuta z dědictví čtvrtého dílu, k němuž se nyní mohla hlásiti jako dědička po své sestře Martě. Přirozeným spojencem jí byl M. Marek Bydžovský z Florentýna, někdejší důvěrný přítel M. Pavla, jeden ze spoludědiců této čtvrtiny pozůstalosti jeho. Před právo na den 9. května 1590 byli povoláni všickni kšaftovníci kšaftu M. Pavla Krystyána. Vedle M. Marka Bydžovského bylo to všecko příbuzenstvo páně mistrovo: bratr jeho Jan, sestra Kateřina, Abrahám pekař, syn a plnomocník Adama bečváře z Domažlic, švakra páně mistrova z Domažlic,¹³²⁾ Markéta Kulíšková, matka Marty, druhé manželky M. Pavla, Šebestyán Štengel se svou manželkou Annou. Od odkazů svých upustili Markéta Kulíšková se svým manželem, Šebestyán Štengel se svou manželkou, rovněž i bratr nebožtíka Jan Krystyán. M. Marek Bydžovský, rektor universitní, oznámiv, že se toho nenadál, žádal za hojemství. Abrahám, pekař, syn a plnomocník Adama bečváře z města Domažlic, oznámil, že »jako pocestný a daleké cesty jsa a nemoha k odkladu právnímu pro dalekost cesty státi«, svou moc odevzdal panu mistrovi Markovi.¹³³⁾ Po vzatém hojemství Kateřina Hofmanová i M. Marek Bydžovský setrvali při svých odkazech. Překvapilo asi, když podle vstoupení sobě zjednaného dcera Jana Koldína panna Láska žádala, aby i její spis byl přečten. Tušilo se dobře, že přes to, že se Jan Krystyán na místě svých dětí vzdal svého odkazu, dcera jeho chce užít nějakého nápadu. Ale právní přítel otce jejího

¹³¹⁾ Archiv m. Prahy č. 1137 f. 314.

¹³²⁾ Zikm. Winter v článku o kšaftu a pozůstalosti mistra Koldína (Č. Čes. M. 1890 str. 532) mezi kšaftovníky mistrovými jmenuje Adama pekaře, švakra nebožtíkova z Domažlic a Adama bečváře, švakra z Domažlic. Takových dvou švakrů v Domažlicích M. Pavel neměl, než jen Adama bečváře, jehož syn A b r a h á m p e k a ř byl plnomocníkem otcovým před právem staroměstským. Kšaftem Koldínovým r. 1582 potvrzuje se údaj Jana Krystyána o třech dcerách někdy Matěje Křesťana z první manželky jeho Marty, z nichž jedna, jistě nejstarší, provdána byla za Adama bečváře do Domažlic.

¹³³⁾ Archiv m. Prahy č. 1284 f. 88.

před právem oznámil, že nic nemá býti čteno, protože v kšaftu mistrově o žádné Lásce není zmínky.¹³⁴⁾

Ze svědectví radního písaře Martina Jiše poznáváme, jaké povahy byl kšaft potrhaný a nespečetěný M. Pavla Krystyána, že to byl koncept závěti, složený za pobytu mistrova ve Velké koleji, kam se byl utekl v neutěšitelném zármutku pro smrt své druhé manželky Marty a svých dítek a kam ku přepsání jejímu povolal z radnice Martina Jišu. Také druhý písař radní Martin Carchesius potvrdil, že »ruka nebožtíka M. Pavla vlastní jest v témž potrháném, bez pečeti otevřeném kšaftu«. ¹³⁵⁾ Výpověďmi jejich rozhodnuta byla otázka o právní platnosti kšaftu M. Pavla z Koldína z r. 1582. Nevíme, jak zněl rozsudek na právu Starého města Pražského ze dne 9. prosince 1591, jenž dne 4. února 1592 napraven byl nálezem vrchního práva, podle něhož ve při mezi Janem Krystyánem z Koldína, poručníkem nad Lidmilou, sirotkem, a statkem po někdy M. Pavlovi Krystyánovi z Koldína a M. Markem Bydžovským z Florentýna, co se tklo odporu kšaftu Koldínova, »Jan Krystyán z Koldína obeslavši téhož p. M. Marka Bydžovského z Florentýna pořadu práva o společnících vyměřeného pochybil. z té příčiny ta pře i š škodami se zdvíhá a kšaft někdy M. Pavla Krystyána z Koldína se tvrdí podle práva.« ¹³⁶⁾ Z tohoto rozsudku Jan Krystyán odvolal se k panovníkovi. Proto, když odpůrcové jeho, M. Marek Bydžovský z Florentýna a Kateřina Krystyánová dne 18. února 1593 žádali, aby, »když kšaft jest potvrzen a do kněh vešel«, před provedením nálezu vrchního práva všecken statek po M. Pavlovi byl znovu zinventován, a k tomu svolení páni radní. Páni však nesplnili jejich žádost, nýbrž »přivedše sobě ku paměti, že Jan Krystyán od J. Mti Cís. za poručníka tomu sirotku

¹³⁴⁾ Ibidem f. 107—108. Jestliže se Jan Krystyán i na místě svých dětí vzdal svého odkazu, stvrzením kšaftu bratrova r. 1592 nemohl být obdařen čtvrtinou pozůstalosti jeho, jak hrubou nesprávností uvádí Z. Winter v článku O kšaftě a pozůstalosti mistra Koldína (Č. Č. M. 1890, str. 583).

¹³⁵⁾ Z těchto výpovědí obou písařů radních o kšaftu M. Pavla vysvítá, že Jos. Jireček (v úvodě svého vydání Koldínových Práv městských str. XXIX) nespravedlivě obvinil Jana Krystyána, že »spis kšaftovní svého bratra odvedl ne v tom stavu, jak jej přísný co do forem právních nebožtík zůstavil, nýbrž potrhaný a s odtržením pečeti«.

¹³⁶⁾ O společnících viz článek B XVIII Práv městských.

jest nařízen i zaručení toho statku se stalo a tak ta věc . . . v moci J. Mti Cís. zůstává, též certifikací z kanceláře sešla, že ta věc od J. Mti Cís. na revisi vzata jest, pročž chtějí-li čeho toho užítí, aby toho při J. Mti Cís. hledali«. ¹³⁷⁾ Nevíme, jak tato revise pře panovníkem byla vyřízena, ale M. Bydžovskému z Florentýna a Kateřině Krystyánc z Koldína bylo ještě mnoho let čekati, než přátelským narovnaním s Lidmilou, dcerou a dědičkou M. Pavla Krystyána z Koldína, získali aspoň část z očekávaného čtvrtého dílu statku Koldínovského.

Co trvala ještě tato pře o kšaft M. Pavla Krystyána, jeho bratr Jan byl stíhán novými žalobami své sestry Kateřiny. Konec dubna 1591 obeslala ho před soud konšelský, že v době, kdy si po smrti svého bratra Pavla objednal městské právo v Starém městě Pražském a se ucházel o poručnictví nad sirotkem a statkem jeho, v požadovaném rukojemství, jež do Klatov odeslal, bez svolení jejího a bez přitíštění sekrýtu jejího zavázal i její statek; »nad to i doloženo tam Dorota, kterémuž jménu odpírá«, žádala tedy, aby takové rukojemství na právo složil a ona aby jeho zbavena byla. Po vzatém hojemství od Jana Krystyána tento dne 2. května 1591 odpovídaje na žalobu sestřinu potvrzoval, že ve sporném rukojemství na pečeti poznamenána jest Dorota, ale tuto pečeť odkázala jí sestra její. Poručenství nad statkem zjevně sobě konal a žádným jiným statkem než svým zaručil, nebo »jestli měla nějakou spravedlnost a statek, ten zmrhala svým nenáležitým chováním a zvláště poněvadž odsud z české země od manžela do Holomúce ušla, ¹³⁸⁾ že ji položil do toho rukojemství, proto učinil, aby ji

¹³⁷⁾ Knihy apelač. soudu č. 23. f. 3—4.

^{137a)} Archiv m. Prahy č. 1140 f. 323.

¹³⁸⁾ Jan Koldín dotýkal se tu dobrodružství své sestry Kateřiny, která nedlouho před poslední nemocí M. Pavla od svého manžela Mikuláše Hofmana utekla s jiným lehkým poběhlcem. M. Pavel vypravil svého bratra Jana, aby vyhledal uprchlíci. Ten, pomocí najatého Žida, hledal ji v Praze a jinde po městech a městečkách, až našel ji v Olomouci. Nákladu si počítal 30 kop, pro Žida 15 kop. Potupnou příhodou tou Kateřina prý uspíšila smrt bratra Pavla a do hrobu přivedla svého manžela, jemuž do smrti nesměla přijít na oči. Mikuláš Hofman po své první manželce Dorotě, vdově po Domináčkovi pekaři, nazýván též Domináčkem a po druhé Zuzaně, vdově po Jakobovi Kvintinovi Kvintincem. Za třetí manželku chtěl pojmouti Martu, dceru Matěje Krysty-

zachoval při poctivosti«. Proti tomu bránila se Kateřina, že Jan zdvihá věc prve spokojenou, neboť se ví, proč odešla, a kdyby byla ušla pro zlé věci, že by se byla zase nenavrátila. Žalobě samé o »zformovaném rukojemství« odpůrce její prý ani neodpírá ani se nepřiznává. Soud konšelský neuznal důvodů Janových, naopak z odpovědi jeho, že v rukojemství pojal Kateřinu, aby ji jako svou sestru zachoval při poctivosti a její zlé chování tím zastřel, sám se přiznal, že »bez její vědomosti takové rukojemství na osobu a statek její jest vztáhl«. Z těch příčin byl Jan Krystyán dne 4. listopadu 1591 odsouzen, aby ve čtyřech nedělích pořád zběhlých svou sestru vyvadil z tohoto rukojemství a statek její zas osvobodil.¹³⁹⁾ Z rozsudku toho Jan se odvolal k vrchnímu právu. Ale dříve než zde pře jeho byla vyřízena, Kateřina Krystyánka dne 23. ledna 1592 obsílala svého bratra Jana znovu před týž soud, aby jí vydal 180 kop gr. m., které na hotových penězích jí odkázal otec její, které Jan z práva města Klatov, kde byly uloženy, vyzdvihl, ujistiv je do let jejích knihami městskými. Po vzatém hojemství Jan Krystyán žádal za odklad té věci, až pře o rukojemství bude rozhodnuta vrchním právem. Kateřina odepřela této žádosti, ježto zůstává-li věc o rukojemství na apelaci, a o to při právě činiti bylo, o dědičkou její spravedlnost nebylo nikdy činiti před právem, i žádala patrné odpovědi na patrnou žalobu. Soud přiklonil se k jejím důvodům a uložil stranám termín k průvodům. K nim se Kateřina připravila náležitě, předloživši kšaft Matyáše Krystyána z Koldína, pojištění peněz sirotčích od Jana Krystyána a manželky jeho vyzdvižených, kladení vejrunků od Jana Skřivánka. Po přečtení žaloby a těchto dokladů právních Jan málo vážil všeho, prý Kateřina Krystyánova »průvod svůj jako hlínu s blátem zmátla«. Při kšaftu otcově dokazoval, že nebyla mu posud zaplacená dědina, kterou otec od něho koupil; vyzdvihoval-li jakou spravedlnost, vyzdvihoval ji sirotkům k ruce i tu M. Pavlovi, bratru svému — jakž se z listů nachází — odvozoval. Těch 114 kop, jež k sobě přijal, nenáležely Kateřině, nýbrž Martě,

ána z Klatov, ale ta zemřela před samým sňatkem. Na místě jejím oženil se s mladší sestrou její Kateřinou. (Archiv města Prahy č. 1139 f. 152.) Po svém muži Kateřina zdědila dům »na Hašku«, roh trhu Dobytčího a ulice jdouc k Zderazu.

¹³⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 1140 f. 68.

kteřá zemřela před sňatkem s Mikulášem Hofmanem. Počítal i jiné náklady na chmelnice po dvě léta, kdy z rozkazu pana mistra Pavla Krystyána do 50 kop na ně vynaložil a nevzal žádného užítku, ježto prvního roku chmelové okolo Klatov téměř všickni vyhořeli, druhého pak se neurodili, jakž v psaní M. Pavla toho doloženo jest. Nad to, že na hledání Kateřiny, když od svého manžela pryč ušla, do 30 kop svých vlastních peněz utratil a svému pomocníku Židovi do 12 kop dáti musil. A tak kdyby se z toho dílu Martě náležícího, na který se Kateřina potahuje, porazilo to, co tak na grunty sirotčí i na jiné věci vynaložil, našlo by se, že Kateřina jemu, a ne on jí, dlužna zůstává. Ale odvody Janovy nepostačily právu. Nálezem jeho dne 26. října 1592 bylo uznáno: Poněvadž se z průvodů a akt této pře našlo, že Jan Krystyán z Koldína, na onen čas jsa při právě města Klatov měšťanem, spravedlnosti dědické Kateřině Krystyánce odtud z Koldína, sestře své tehdáž let nemající, po někdy Matyášovi Krystyánovi, otci jejím, do 180 kop jest vyzdvihl a je k sobě přijav na statku svém nezávadnému jest pojistil, a aby on, Jan Krystyán, takovou summu . . . buď jí, Kateřině, samé vyplniti . . . nebo za ni na grunty její . . . vynaložiti měl, toho od něho . . . ničím podle práva ukázáno a provedeno není, z těch příčin . . . Jan Krystyán jí, Kateřině Krystyánce, tou summou 180 kop jest povinen a tu jí ve dvou nedělích pořád zběhlých dáti a vyplniti má podle práva.¹⁴⁰⁾

Ve všech těch četných přech právních, pokud se týkaly statku Lidmily, sirotka po M. Pavlovi Krystyánovi z Koldína, strýce a poručník její Jan Krystyán opravdově a svědomitě se zastával prospěchu jejího a jestliže při soudech propadal se svými obranami, nebylo to vina jeho, nýbrž tyto ztráty byly zaviněny bratrem jeho, který v hamižném shromažďování jmění zachovával ve svém domě peníze a svršky, jež jemu jako poručníku nebo věřiteli byly svěřeny. Právě tyto soudy ukazují, jak M. Pavel Krystyán lačen byl statku a jak se dovedl po něm sháněti a vyvracejí chválu Rybičkovu a Jirečkovu o spravedlivosti a nezištnosti jeho. V tomto sháněti statku v těch obchodech peněžních, v zálibě skvostů a drahých a vzácných svršků vidíme vlastnosti kmene židovského, z něhož pocházeli asi jeho starší předkové. Snad i jeho záli-

¹⁴⁰⁾ Archiv m. Prahy č. 1139 f. 152—154.

bu ku právům a ku práci kancelářské lze vysvětliti tímto původem, jakož i ochotu a oddanost jeho ve službě vrchnosti městské, zvláště pánů primátorů. Proto na sněmích zemských nikdy jsme ho neviděli na straně opoziční, jak příležitost k tomu byla zvláště za dlouhého sněmu r. 1575. Povaze takové dobře hověla strana staroutrakvistická, opírající se v zápase s pokrokovými stranami náboženskými, luterskou a bratrskou, o moc královskou. Planá a prázdná je proto chvála Jirečkova o jeho veliké výmluvnosti, kterou prý M. Pavel z Koldína s úspěchem osvědčoval nejen v radní síni, ale nejednou i naproti pobouřenému lidu¹⁴¹⁾ (sic). Neznáme ani jediného případu, kde by byl náš staroměstský patricij projevil takovou odhodlanost a nebojácnost.

Tiha tolikera žalob a soudů, jež se navaly na hlavu Jana Krystyána, muže, který již překročil věk kmetský, doléhala naň tím tíže, že sužován byl často nemocí. Dne 15. května 1590 ve svých omluvách, proč nemohl jíti po právě, uváděl, že teď na patnáct neděl stonal, ven z domu nemohl. V červenci 1591 žádá i za zdvižení práva staného ve při se sestrou Kateřinou přednášel, že od několika neděl nemocen ležel a bez pomoci jiných z lázně vstáti nemohl, a pastorek jeho Jan Železník dosvědčoval mu, že když přijel do Klatov, pomáhal jemu z vozu a na vůz, ježto nemohl jíti. Při tom stíhaly ho i zlé pohromy rodinné. Roku 1590 zemřela mu manželka Markéta. Domácnost jeho spravovala pak dcera Láska, kdežto mladší Naděje na péči měla svou sestřičku Lidmilu. Ale i s tou strýc a poručník její měl nové starosti. Pověst o bohaté nevěště vábila již v tomto dětském věku jejím lakotné ženichy. Od některých žen z přátel jejích — mezi nimi jistě byla teta její Anna Štenglová, »měštka Starého města Pražského«, jež nezávidíc Jana Krystyána a závidíc mu poručnictví,¹⁴²⁾ popuzovala

¹⁴¹⁾ V úvodě jeho vydání Koldínových Práv městských (XXX).

¹⁴²⁾ Poznáváme to ze suplikace její k cis. Rudolfovi II. ze dne 28. září 1590, kterou se domáhala, aby jí odevzdáno bylo poručnictví nad sirotkem. Oznamujíc v ní o smrti »teď času nedávno minulého« manželky Jana Krystyána, neostýchala se jedovaté pomluvy, že s tohoto světa sešla »jsouc obtížena, jakž zpráva jistá jest, franckou nemocí a sám Jan Krystyán tolikéž že té nemoci prázdnen není, z čehož se jest obávati, aby týž sirotek... touž nemocí jsouc tu při něm nakažena a tudy snad o život svůj strojena nebyla«. (Archiv ministerstva vnitra.)

sirotka proti němu — byla k tomu přivedena, že dvěma mláden-
cům slibem manželským zavázána byla a s třetím, Samuelem Li-
penským, písařem soudu apelačního na hradě Pražském, bez vě-
domí a vůle poručníka ukrytě u věku sotva 11 let knězem kato-
lickým oddána (1592). Poručník, dovědév se o tom, hledal nápravy
u práva duchovního, osvobodil ji od těch závad a na radu arcibiskupovu dal Lidmilu do kláštera sv. Jiří na hradě Pražském,
aby tam v pobožnosti dočkala svých let.¹⁴³⁾ Za stravu a vychování
měl platiti ročně 30 kop. m.

Jiná těžká nesnáž Janovi Krystýánovi vzešla ze sňatku starší
dcery jeho Lásky s prodlužilým vdovcem Urbanem Třebechovským,
měšťanem v Starém městě, kde náležel mu dům u sv. Valentina,
vinice a některé pozemky.¹⁴⁴⁾ Doufal-li Urban, že si pomůže tímto
sňatkem, zklamal se ve své naději. První pokus Jana Krystýána,
aby svému zeti pomohl z finanční tísně, přivedl ho ke skutku, kte-
rým podal příčinu k novým žalobám na poručnictví jeho. Ještě
roku 1591 proti pomluvám své sestry Kateřiny, že utrácí statek
sirotčí, Jan Koldín se bránil, ukazuje, že »statek ten v celosti zů-
stává a všechny domy po něm zůstávají«. Ale již následujícího roku
1592 prodal jeden z nich, nárožní dům Loupovský v osadě sv.
Havla za 350 kop m. Jakubovi Gensovi jinak Švejcárovi zední-
ku.¹⁴⁵⁾ Prodej tento bylo by bývalo lze ospravedlniti tím, že dům
»byl zastížen na velké opravě a zhoření, aby dokonce ke spuštění
škodnému nepřišel«. Ale sumu strženou Jan Krystýán půjčil své-

¹⁴³⁾ V listě k místodržícím královským ze dne 20. září 1594 abatyše svatojiská Judita Eybenštolová z Eybenštolu podávala o tom zprá-
vu, »kerak jsouce týž sirotek okolo 11 let některou námluvu a pů-
vodem pro některý užitek od přátel její pohlaví ženského vdáván a
namlúván jsouce, takže učinivše dvěma pod slibem manželským při-
pověď s třetím i k oddávání přišedši a přivedena jako dítě nerozumné
jsouci, takže z těch příčin Jejich Mti císaře řím. rady z prostředků
Vašich Mtí, též i s jistou vůlí J. Mti pana arcibiskupa Pražského ke
mně do konventu a kláštera mého pro vycvičení a skutečné opatření
jestiř dáná«. (Archiv ministerstva vnitra.)

¹⁴⁴⁾ Již roku 1588 Urban Třebechovský postoupil Jindřichovi Pru-
narovi, jednomu ze svých věřitelů, v dluhu 136 kop m. některé své
grunty, zejména vinici, štěpnicí, louku a hájek. (Archiv m. Prahy č.
2015 f. 386.)

¹⁴⁵⁾ Archiv m. Prahy. č. 1284 f. 298.

mu zeti, který měl ji přijímat podle roků trhových od Jakuba Švejcara a z nich kvitovat jen on sám. Peněz těch měl užít, aby se svého domu u sv. Valentina svedl závady, kterými byl povinen svému věřiteli Tomášovi Groffovi z Greyfenberku. Tento dluh měl svému tchánu jako poručníku sirotka Lidmily zjistit na své vinici v Šárkách. Když od stran účastných bylo ve právé žádáno, aby trh vložen byl do knih městských, odpověděno Urbanovi Třebechovskému, že se jemu dovoliti nemůže, aby jemu Krystyán co sirotčího postupoval a on jemu co pojišťoval, než aby sobě toho také nahoře¹⁴⁶⁾ hledali.

Prodej domu Loupovského v prospěch zadlužilého zetě Krystyánova Urbana Třebechovského, jemuž tím valně ani nebylo pomozeno,¹⁴⁷⁾ zavdal nepřátelům Jana Koldína podnět k novým žalobám proti poručnictví jeho. K sestře jeho Kateřině a M. Markovi Bydžovskému z Florentýna přidružil se nový jizlivý útočník v odmítnutém manželu mladičké Lidmily Samueli Lipenském. Nově žalováno v suplikách k císaři do »utrácení a nesnesitelného mrhání statku toho sirotčího«, které se děje od poručníka, žádáno, aby statek ten znovu byl zinventován, tak aby se »předzvěděti mohlo, co ho ještě nad jeho outraty a rozmrhání pozůstává« a pak aby »s posavadního poručníka, který statek rozmrhává, utrácí, rozptyluje, poručenství bylo snato a někomu jinému bylo odevzdáno, aby co ještě témuž sirotku pozůstává, to k dobrému jeho lépe opatřeno a dochováno býti mohlo«.¹⁴⁸⁾

Na tyto stížnosti a žádosti ke konci r. 1593 poručení císařské došlo rady Staroměstské, aby statek po nebožtíku M. Pavlovi z Koldína byl znovu zinventován a inventář nový i starý poslán

¹⁴⁶⁾ »Nahoře« rozuměj při J. Mti Císařské neboli v kanceláři královské, odkud Jan Krystyán byl sirotku Lidmile nařizen za poručníka.

¹⁴⁷⁾ Roku 1593 pro neplacení dluhu poručníkům sirotkům Jana z Šonova Urban Třebechovský měl být skrze rychtáře městského z domu vyházen a ku přímluvě purkmistra a pánů bylo mu příročí učiněno do sv. Jiří nejprve příštího. Téhož roku pro neplnění závazku poručníkům sirotka a statku po nebožtíku Jindřichovi Prunarovi Urban se dostal u vězení. (Archiv m. Prahy č. 2231 f. 6 a č. 740 f. 150.)

¹⁴⁸⁾ V suplice M. Marka Bydžovského z Florentýna a Kateřiny Krystyánky z Koldína císaři Rudolfovi II. z roku 1593 chované v archivu ministerstva vnitra.

do kanceláře české a podle toho aby o tom o všem byla zpráva učiněna. V přítomnosti radních Jana Rakovnického jinak Piláta a Ludvika od Tří moždířů druhý popis svršků po M. Pavlovi Krystýánovi v domě Domináčkovském na rynku a dne 15. ledna 1594 nový inventář poslán do kanceláře královské se zprávou nepřiznivou pro Jana Koldína.¹⁴⁹⁾ Ten prý statek po bratru Pavlovi »tak opatroval, že tuto dosti málo po zběhnutí od práva téhož Jana Krystýána pozůstalo«. Ale žalobníci přehlédli a neuvážili, že proti prvnímu inventáři mnoho svršků ubylo tím, že podle rozsudků soudních bylo vydáno věřitelům bratra jeho M. Pavla nebo majitelům odkazů, které nebožtík u sebe ve svém majetku zdržoval. Ale v truhlách někdejšího příbytku mistrova zbylo ještě tolik svršků a nábytků, nejen šatů ložních a chodicích, nádobí cínového a mosazného a rozdílného nářadí, nýbrž i klenotů a peněz, že naprosto nelze mluvit o »nekřesťanském« hospodaření.¹⁵⁰⁾ Jana Krystýána na statku bratrově.

Poslední útok proti Janovi Koldínovi od nepřátel jeho podniknut byl za nepřítomnosti císaře Rudolfa v Praze, když v květnu 1594 odebral se na říšský sněm do Řezna, kde se zdržel déle čtyř měsíců. V podání nejvyšším úředníkům a soudcům zemským jako místodržícím císařským Samuel Lipenský vychrlil všecku zlobu a mstu na Jana Krystýána, který bránil tomu, »když pomínutých časů (1592) z vůle pána Boha oblíbeně sobě k stavu manželskému pannu Lidmilu, sirotka po někdy M. Pavlovi Krystýánovi z Koldína, měštěninu Starého města Praž., uznávaje ji pubertati proximam, to jsem v přítomnosti dobrých přátel při ní obdržel, že jest dobrovolně . . . svou vůli k stavu manželskému dala a skrze správce duchovního, kněze katolického, se mnou se oddati dopustila«. Žalobce ve svém listu nakupil nepravd a pomluv neuvěřitelných. »Nějaký Jan Krystýán«, žaloval, »člověk opovážlivý . . . při JMtí Cís. omylnými zprávami a divným fortem skrze fedrovníky své nad tímž sirotkem a statkem jejím vlastním proti dostatečnému

¹⁴⁹⁾ Druhý inventář svršků po M. Pavlovi z Koldína je zachován v archivu m. Prahy č. 1173 f. 240' x. Litujeme, že Teige ho neotiskl v Základech starého místopisu Pražského I. mezi druhými zápisy o rodině Krystýánů.

¹⁵⁰⁾ Tak odsoudil je Zikm. Winter v článku »O kšaftu a pozůstatosti mistra Koldína v Čas. Čes. Musea 1890, str. 584.

pánů Pražan Starého města Praž. opatření na škodu téhož sirotka sobě poručnictví objednal a maje hned tehdaž týž všecken statek . . . dostatečně hodnověrnými rukojměmi zaručiti a podle inventáře v celosti zachovati, toho všeho pomínul beze všeho zaručení (sic) toho statku se ujal, ním na škodu sirotčí podle své vůle handloval, v Židech i jinde rozzastavoval, rozprodal domy (sic) a peníze utratil, že teď nebohá, docházející již let svých, sotvy k třetímu dílu téhož statečku podle inventáře přijítí bude moci. Stejně asi pravdivé jak o podvodném vetření se v poručnictví Jana Krystiána byly žaloby jeho, že »i to, což při poslednějším zinventování ještě nalezeno a spečetěno bylo, pečeti zodtrhány, zámky zodmykány a do ostatku všecko rozmrháno se nachází. A on sám pro své dluhy jen po vězeních se potlouká a pro své dobré zachování ani v městech Pražských biledni se ukázati nesmí«. V udání o vězeních pro dluhy zřejmou nepravdou žalobník spletl Jana Krystiána se zetěm jeho Urbanem Třebechovským.

Žalobu Samuele Lipenského podporovala abatyše kláštera Svatojirského, které Jan Koldín dlužen zůstával za stravu a vychování sirotka umluvených 30 kop ročně. Ve své žalobě opakovala všecky nepravdy, které jí našeptal »pořádným« knězem Lidmile Koldínové oddaný manžel, a dosvědčovala podle doslechu »od jistých a vznešených osob, že bude-li týž Jan Krystián v tom poručenství déle zůstávati, že co jestiť prve na tisíce na domech, statcích, penězích a klenotech bylo, že neřkouc na sta, ale na kopy jí sirotku nedochová.¹⁵¹⁾

Žaloby obou posíleny byly zprávou rady Staroměstské o suplikaci abatyše Svatojirské, kterou potvrzovaly se žaloby její, a druhým inventářem se dokazovalo, že statku sirotčího, jehož podle prvního inventáře bylo v hojnosti, nezbylo téměř nic nebo velmi skrovně, opakovala se nepravda, že Jan Krystián »pro své dluhy nejedno vězení posavád utrpěl«. Srovnale s žádostí Samuele Lipenského a abatyše Svatojirské i páni Staroměstští žádali, aby sirotek z moci svého posavadního poručníka byl vzat a zůstaven při právě, k němuž i svým statkem náleží, a Janovi Koldínovi aby od pánů místodržících bylo přísně poručeno bez meškání dostavit se

¹⁵¹⁾ Žaloby Samuele Lipenského a abatyše Svatojirské zachovány jsou v archivu ministerstva vnitra.

ku právu, učinit počet pořádný ze svého poručení a statku sirotčího právu postoupit.

K žádostem spojených nepřátel Jana Krystyána páni místodržící svolili poručením k purkmistru a radě Staroměstské, aby poručení bylo jemu odňato a spolu mu nařízeno, aby z něho učinil řádný počet. Po návratu císaře Rudolfa do Prahy (v prvních dnech měsíce října 1594) Jan Krystyán prosil císaře, aby jemu bylo vydáno poručení pánů místodržících a zpráva Staroměstských, jež mu dříve nebyly propůjčeny, aby mohl poznat, kdo toho žádá, aby poručení bylo s něho snato a jaké v tom příčině předkládá, neboť nechtěl tou příčinou nevědomě jako strýc vlastní téhož sirotka potupen a proti zřízení zemskému od téhož poručení býti odstrčen.¹⁵²⁾ Ale tentokrát nebylo vyhověno prosbě jeho a zůstalo při rozhodnutí místodržících o odnětí jemu poručení a o učinění z něho pořádného počtu.

Ještě i potom, když byl zbaven poručení nad sirotkem a statkem svého bratra M. Pavla, Jan Krystyán měl s ním mnohé starosti a nepříjemnosti. Správcové peněz Zbytkovských maruě ho volali k vykonání počtu ze zadržovaných 377 k. 53 gr. 6½ p. podle rozsudku soudu konšelského potvrzeného vrchním právem. Obeslaný se zpěchoval tak učiniti, protože již s něho poručení bylo snato. Z práva jim oznámeno: »Poněvadž Jan Krystyán počet učinil, v ten když páni nahlédnouti a na něj zasednouti ráčí, tu že pozvání budou i noví poručníci i on Jan Krystyán a tu se oznámí, kdo by ten oučet dokonati byl povinen.¹⁵³⁾ Jistě pro tento počet Jan Krystyán jakožto na onen čas od JMti Císaře nařízený poručník dne 13. června 1595 vedle jisté výpovědi tohoto práva přijal 150 kop od Anny, někdy Jindřicha Prunara a již Daniele Pichlera manželky i na místě Jana Jeronyma, syna jejího z prvního manželství.¹⁵⁴⁾ Téhož dne a roku Vojtěch Haď z Proseče potvrzoval Janovi Krystyánovi, že od něho přijal 300 kop m. k ruce sirotkům někdy Jakuba Granovského.¹⁵⁵⁾

¹⁵²⁾ Zprávu purkmistra a rady Staroměstské o suplikaci abatyše Svatojiřské a prosbu Jana Koldína k císaři Rudolfovi nalezl jsem v témž archivu. Za vzornou ochotu u vyhledání těchto pramenů děkuji jeho představenému p. min. radovi dr. L. Klicmanovi.

¹⁵³⁾ Archiv m. Prahy č. 1285 f. 67'.

¹⁵⁴⁾ Ibid. č. 1228 f. 340'.

¹⁵⁵⁾ Ibid. č. 174 f. 66'.

Když Jan Krystyán ještě po svém složení s poručenství vybral činži z domů sirotčích, povolán byl i s nájemníky jejich do rady (17. září 1595), jemu předloženo, že »nemaje se těch sirotčích věcí, jak poručenství s něho snato, dotejkati, činži ještě vybíratí smí«. Proto bylo mu poručeno, aby to, co vybral, složil do třetího dne, »pokojníkům« pak nařizeno, aby dál mu nic neodvozovali, jinak že o to přijdou.¹⁵⁶⁾ Dne 13. listopadu téhož roku Janovi Krystyánovi poručeno, aby uvedl ve spis, co se z kterého domu sirotčího činže platí, co na to jest dáno a co kdo pozůstává.¹⁵⁷⁾

Dne 11. prosince 1595 Jan Krystyán oznamoval radě, že »jest na hotově, aby pány poručníky spravil«. Poručeno tedy jim, aby se teď někdy sešli a o to pěkně porovnali; budou-li potřebovati kterého z pánů, že se jim propůjčí.¹⁵⁸⁾ S touto schůzkou se opozdilo, poněvadž na žádost Krystyánovu, aby své věci spraviti mohl, dána mu byla dne 7. ledna 1596 lhůta do čtyř neděl.¹⁵⁹⁾

O tom, jak se vykonal tento počet z poručnictví Jana Krystyána, není nám bohužel zachována zpráva. Že se tímto počtem neprokázalo »nekrřstanské« hospodaření jeho se statkem sirotčím, poznáváme i z toho, že ze zaručeného jím jmění v Klatovech, náhradou za nedostatky v něm nalezené — v tom asi byla hlavně suma stržená za dům Loupovský, půjčená Urbanovi Třebechovskému — padl za oběť jediný dvůr jeho v Klatovech na předměstí Klášterském s některými pozemky, jež musil postoupiti své strejně Lidmile.

Nevíme také, jak od nových poručníků opatřena byla dospívající dcera M. Pavla z Koldína, Lidmila. Víme jen, že tehdaž z handle solního byla založena 200 kopami, které poručníci její r. 1595 a 1596 spláceli po 100 kopách roků odváděných Danielem Pichelbergem a manželkou jeho Annou, vdovou po někdy Jindřichovi Prunarovi v dluhu někdy prvního jejího manžela povinného M. Pavlovi Krystyánovi.¹⁶⁰⁾ Z těchto peněz asi splacen byl i dluh

¹⁵⁶⁾ Ibid. č. 1285 f. 187.

¹⁵⁷⁾ Ibidem f. 259.

¹⁵⁸⁾ Ibid. č. 1285 f. 303'.

¹⁵⁹⁾ Ibid. f. 305.

¹⁶⁰⁾ Archiv m. Prahy č. 22230 f. 285'.

abatyši kláštera sv. Jiří za stravu a vychování Lidmily Koldínové v letech 1592—1596.

Péči nových poručníků bylo také zabráněno zvodu a zmocnění domu Domináčkovského na Velkém náměstí pro dluh zůstalý po M. Pavlovi správci nad penězi Zbytkovskými. Když již byli obesláni ke složení klíčů z toho domu a výpovědi rady ze dne 3. června 1593 bylo k tomu určeno místo, podařilo se poručníkům Lidmiliným dlužnou sumu 377 kop 52 gr. 6½ p. in. přenést na dlužníky Prunarovské, na jichž gruntech byla pojištěna.¹⁶¹⁾

Po vykonaném počtu s novými poručníky Lidmilinými Jan Krystián vrátil se do Klatov, sešlý nemocemi, usouzený starostmi, jež naň navaleny byly jednak poručnictvím, jednak neštěstími v rodině. Není nám zachována paměť toho, kterého dne a roku zemřel nešťastný stařec. Dne 11. června 1598 nebylo ho již na živě. Za místo pohřbu v kostele farním dědicové jeho zaplatili 10 kop m. ale nestačili již na to, aby na hrob položena byla mramorová deska, na níž by se skvěl rodinný erb Koldínských hlav kohoutích, jako bylo ještě na hrobě bratra jeho Jeronyma a sestry Doroty Sýkorové.

Zatím roku 1596 Lidmila Krystiánová z Koldína dospěla svých let, že mohla být vydána v manželství Samuelovi Lipenskému, písaři při soudě apelačním, jemuž již r. 1592 v jedenácti letech svých připověděla manželství a knězem katolickým s ním se oddati dala. Na přímluvu abatyše, v jejímž klášteře u sv. Jiří na hradě Pražském nemalý čas zůstávala a posud jest »pobožně a uctivě se chovajíc a k tomu, co jí k budoucímu dobrému se hoditi může, vedena jsouc«, a na svědectví její, že v přítomnosti její a dobrých lidí rukou dáním Samuelovi Lipenskému připověděla státi v tom slibu, císař chtěje tomu, aby takové dobrovolné manželství svůj průchod mělo, poroučel jí dne 31. července 1596, aby Lidmilu propustila ze svého opatrování v klášteře a vydala ji purkmistru a konšelům Starého města Pražského. Těm pak téhož dne poroučel, aby přijmouce Lidmilu, když propuštěna bude od aba-

¹⁶¹⁾ Ibid. f. 285'.

¹⁶³⁾ Oba listy císaře Rudolfa abatyši kláštera Svatojiřského a purkmistru a radě Starého města Pražského zachovány jsou v archivu ministerstva vnitra.

tyše z kláštera, dále zas od sebe dodali Samuelovi Lipenskému jakožto řádně oddanou manželku se vši spravedlností její jí po otci jejím náležitou.¹⁶²⁾ Dne 27. února 1597 Lidmila Lipenská, vyžádavši si vstoupení do rady, dala oznámit, že nemohouc sama dostáčet k dobývání spravedlnosti a dluhů za lidmi jí náležících, zmocnila k tomu na svém místě svého manžela.

Dcera M. Pavla Krystyána z Koldína Lidmila neviděla nikdy rodiště svého otce. Za ni do Klatov přibyl její manžel Samuel Lipenský z Wosrfeldu, když se Jan Koška, bohatý domácí kupec a kapitalista, nabídl, že koupí od ní dvůr na Klášterském předměstí, postoupený jí náhradou za nedostatky, shledané při počtu poručnickém v Klatovech. Ukázav plnomocenství své manželky Lidmily z Koldína prodal 11. června 1598 panu Koškovi za 600 kop hotově jemu vyplacených dvůr s sadem na Klášterském předměstí (č. 40) a dědiny s loukou pod stráží za rozhraním při dědině Jaka Košky ležící, které jí Lidmile jistou smlouvou od dědiců Jana Krystyána byly postoupeny.¹⁶⁴⁾

Dne 21. června 1598 Lidmila Lipenská obeslána byla před právo od M. Marka Bydžovského z Florentýna a od Kateřiny Krystyánové o splnění kšaftu nebožtíka otce jejího M. Pavla z Koldína, jak o tom vyšlo nejedno poručení. Ale Jan Krystyán, když o to byl obslán, nemohl o to dostižen býti, že se do Klatov odebral a tam se zdržoval. Nyní, když se všeho statku ujala Lidmila, žádali, aby jim vykážala čtvrtý díl statku jim od otce jejího odkázaný. Lidmila za plnomocníky ku při ustanovila svého manžela Samuele Lipenského, Matyáše Senomatského a Václava Chlumecského.¹⁶⁵⁾ O průběhu pře nemáme zpráv, až o ukončení jejím smírem r. 1601.

Dne 3. července r. 1598 Šebestyán Štengel z Řezna prodal Lidmile Lipenské z Koldína polovici vsi Martinic, kterou s ním někdy měla Anna Kulišková, sestra Marty, matky Lidmiliny za

---

¹⁶²⁾ Nevíme v jakém příbuzenství Samuel Lipenský byl s Mikulášem Lipenským, jenž ukázav list zachovací od práva města Brandýsa ze dne 29. dubna 1588 byl r. 1593 přijat za měšťana v Starém městě Pražském. (Archiv m. Prahy č. 535 f. 263').

¹⁶⁴⁾ Lib. contr. IV. f. 243'.

¹⁶⁵⁾ Archiv m. Prahy č. 1287 f. 116'.

250 kop gr. čes.¹⁶⁶) Ale téhož dne a roku, kdy Lidmila koupila od svého strýce jeho polovici vsi Martinic, prodala své dědictví, celou ves Martinice s dvory kmetčími, s platy, s dědinami, lukami, porostlinami, oulehlými, háji, potoky, rybníky, mlýny, robotami, vejci, lidmi osedlými i neosedlými Ferdinandovi Lokšanovi z Lokšanu a na Březnici za 1250 kop gr. čes. hotově zaplacených.¹⁶⁷) R. 1599 Samuel Lipenský na místě své manželky Lidmily naléhal na zaplacení zbytku dluhu Anny prve Prunarové a již Pichelbergrové.¹⁶⁸) Samuel Lipenský z Wosrfeldu, jemuž se podařilo získati ruku bohaté nevěsty, nebyl jistě valným hospodářem, ani jeho manželka Lidmila dobrou hospodyní. Poznáváme to z toho, že ač r. 1598 prodali ves Martinice za 1250 kop gr. č. úplně zaplacených, nestačili zaplatiti 108 kop gr. m., zadržovaných berní a sbírek za tři léta (1596—1599) na třech domech, jmenovitě Domináčkovském, Pražákovském a Augustýnovském. Proto 19. února 1599 z rozkazu purkmistra a pánů úředníci úřadu šestipanského byli zmocněni domu »na břehu« řečeného Augustýnovic.¹⁶⁹) Dne 7. června 1600 Lidmila Lipenská z Koldína byla obeslána před úřad purkmistrovský od plnomocníka Mikuláše Chlouby z města Biliny, že před svou svatbou dva sudy vína červeného a bílého a půl věřtele též bílého od něho vytržili za 90 kop m. a přes napomínání dluh nezaplatili. Tehdáž nebylo již na živě manžela Lidmilina Samuele Lipenského. Lidmila jak za živobytí svého muže tak po smrti jeho prý se přiznávala k dluhu, předkládajíc jen svou nemožnost.¹⁷⁰) Ještě za svého života Samuel Lipenský byl poháněn před právo od p. Vojtěcha st. Hada z Proseče pro sumu 20 kop m. jemu podle listu dlužného na hotově půjčených.¹⁷¹)

V době svého vdovství Lidmila Lipenská z Koldína prodala dne 22. června 1600 Václavovi Rodychovi, hrnčíři, dům Augustýnovic s zahradou vedle domu někdy Jiříka Podhorského, rybáře, za 235 kop gr. čes. zúplna zaplacených.

¹⁶⁶) Dsky zemské větší 89 M. 13.

¹⁶⁷) Ibidem 128 K. 25.

¹⁶⁸) Archiv m. Prahy č. 1287 f. 462'.

¹⁶⁹) Ibid. č. 2113 f. 125.

¹⁷⁰) Archiv m. Prahy č. 1974 f. 446.

¹⁷¹) Ibid. č. 1062 f. 153.

Ale již r. 1601 Lidmila Lipenská z Koldína znovu se prodala za Kašpara Blovského z Palatýna, hejtmána špitálu u mostu v Starém městě Pražském, horlivého katolika. Dne 8. května 1601 oba manželé vzájemně si vzdali svůj statek, vymínilivše sobě z něho po 100 kopách gr. čes.¹⁷²⁾ Před sňatkem zle se dotekl dobré pověsti nevěsty Jan Peclinovský z Peclinovce, jenž dne 10. února 1601 v špitále konec mostu v Starém městě Pražském před dobrými a poctivými lidmi k Kašparovi Blovskému z Palatina pronesl tato slova: „Pane kmotře, oznámil jsem tobě předešle, že Hons Šlepler se tím pochlobává, s tvou budoucí manželkou že slib manželský má a tobě překážku učiniti že chce a že i klíč od jejího sklepu, kde líhá, má, ona jemu že jej dala, k ní aby kdy chce, přijíti mohl. Nyní jsem to slyšel, praví o tvém veselí že chce přijíti a v přítomnosti všech hostí tvých přistoupě k stolu před ní ten klíč položiti a oznámiti, aby všickni slyšeli: tu máš svůj klíč od svého sklepu, kde líháš, který jsi mi dala, víš dobře nač a co jsi se mnou učiniti měla’. Po svatbě Lidmila Blovská z Koldína poháněla k soudu zemskému postnímu šířitele těchto řečí, kterými byla těžce na své cti dotčena, jako by v stavu svém vdovském proti přikázání božínu živa býti a něco zlého učiniti měla.¹⁷³⁾ Ale obeslaný Jan Peclinovský zemřel dříve, než došlo na púhon. Protože i potom Lidmila Blovská po své poctivosti stála a stojí, soud zemský uznal svou výpověď, že »taková slova nařklivá ke škodě a ujmě její cti a dobré pověsti nejsou a býti nemají nyní i na časy budoucí.¹⁷⁴⁾

Dne 26. listopadu 1601 došlo konečně prostředkováním purkmistra a pánů staroměstských k přátelskému porovnání Lidmily Blovské z Koldína s M. Markem Bydžovským z Florentýna a Kateřinou Krystiánovou o exekuci čtvrtého dílu statku odkázaného jim kšaftem otce jejího, který vrchním právem za pořádný byl usouzen a knihami městskými potvrzen. Za všecku spravedlnost Lidmila postoupila jim stále roční platy, vycházející o sv. Martině z vinic Kantůrkovských, držících 28 strychů, z každého strychu po 28 gr., tedy sumou 13 kop 4 gr. a k tomu na hotově 75 kop m. ke společnému jich rozdělení.¹⁷⁵⁾

¹⁷²⁾ Ibid č. 1229 f. 521.

¹⁷³⁾ Dsky zemské menší 111 R 30.

¹⁷⁴⁾ Dsky zemské větší 177. B. 14.

¹⁷⁵⁾ Archiv m. Prahy č. 1288 f. 2', též č. 2232 f. 2.

S Kateřinou Krystýánovou učinili též synové Jana Krystýána a dcera jeho Naděje zvláštní smlouvu o zaplacení sumy 180 kop, k němuž otec jejich byl odsouzen. Kateřina zatím podruhé provdaná za Jana neznámého nám rodu, někdejšího svého svůdce k útěku na Moravu, v letech 1592—1594 rozprodala dědiny a chmelnice u města Klatov, jež zdělila po svém otci a po své sestře Martě. R. 1594 prodala svému věřiteli Janovi Klatovskému¹⁷⁶⁾ služebníku pana purkmistra a pánů na Novém městě Pražskeni, známému později skladateli historie o založení města Klatov podle vzoru kroniky Hájkovy¹⁷⁷⁾ dům »na Hašku« za 425 kop gr. čes. Se svolením Kateřiny Krystýánové bratří Železníkové Jan a Michal, pastorkové Jana Krystýána, prodali dům spáleniště (č. 175 v ulici Dlouhé) Martinovi Smolíkovi za 80 kop m. Na tomto domu byla asi uručena některá část dluhu, jímž jí povinen byl její bratr Jan. V zápise tohoto trhu je poslední zpráva, kterou jsme našli o této sestře M. Pavla Krystýána, která za života mistrova svým chováním způsobila mu mnoho zármutku a svými soudy ještě více trampot svému druhému bratrovi Janovi.

I v druhém manželství s Kašparem Blovským z Palatýna menšilo se bohaté někdy otcovské dědictví Lidmilino. Konec dubna r. 1602 Kašpar Blovský a Lidmila, manželka jeho, prodali Janovi Křténovi dům nad sv. Štěpánem za 350 kop m.¹⁷⁸⁾ Roku 1603 od těchže manželů Daniel Odháj koupil dům »u Pražáků« v osadě sv. Haštala, který za poručnictví Jana Krystýána byl jemu prodán do vůle Lidmiliny, až dojde let. Zápis tohoto trhu ze dne 20. ledna 1603 obsahuje poslední zprávu nám známou o Lidmile Blovské z Koldína. Smrti její nepřežil dlouho její manžel Kašpar Blovský z Palatýna. Kšaftem ze dne 27. července 1605 odkázal své jmění i také to, které dostal po dobré paměti Lidmile z Koldína, své manželce milé, svému strýci M. Ondřejovi Blovskému z Palatýna, pověstnému horlivci katolickému v radě Staroměstské, a ostatním svým příbuzným v Blovicích. O domu Domináčkovském, v němž někdy bydlel se svou manželkou Lidmilou

¹⁷⁶⁾ Lib. contr. IV. IV./265'.

¹⁷⁷⁾ O Janovi Klatovském, nejstarším kronikáři klatovském, a o jeho díle viz můj článek v Čas. Čes. Musea 1913 str. 232.

¹⁷⁸⁾ Archiv m. Prahy č. 2199 f. 192'.

z Koldína, ustanovil, aby byl prodán od vykonavatelů své závěti, mezi nimiž na předním místě byl jeho strýc M. Ondřej Blovský, a 2000 kop aby bylo na jisté místo uloženo k užítku na budoucí časy, aby odtud měli vychování dva mládenci v koleji císařské Societatis Jesu. K tomu nadání aby přední místo měli synové jeho strýce M. Ondřeje Blovského a »pokud by nebylo žádného z přátel našich, nebo že by se nechtěli učití«, účastni toho nadání měli být přirození Čechové katolíci. Z jiných jeho odkazů bylo 500 kop otcům koleje Soc. Jesu na jich vychování, po 400 kopách otcům kapucínům na Pohořelci, otcům Bosákům u M. B. Sněžné v Novém městě Pražském, k záduší na Tursko 12 kop m., klášteru sv. Anny v Starém městě Pražském 200 kop a klášteru sv. Ducha tamtéž 100 kop, klášteru sv. Jakuba tamtéž, kde si vyhledal pohřeb' 200 kop. m.¹⁷⁹⁾

Tomuto kšaftu Kašpara Blovského z Palatýnu položili dne 13. září 1605 odpor nejbližší příbuzní zemřelé manželky jeho Lidmily z Koldína Melchysedech Krystyán z Koldína a sestra jeho Naděje, syn a dcera někdy Jana Krystyána, poručníka někdy Lidmilina, a Kateřina, pozůstalá dcera po někdy Dorotě Sýkorové, vlastní sestře M. Pavla z Koldína.¹⁸⁰⁾ Poznáváme z tohoto zápisu, že tohoto roku nežili již Jan Matyáš a Láska Třebechovská, syn a dcera Jana Krystyána, ani Kateřina, svárlivá sestra jeho. Vykonavatelé kšaftu nebožtíka Kašpara Blovského se vyhnuli sporu tím, že se dožádali prostřednictví Ludvíka, šlejiře od tří moždířů, primasa města, Melichara Haldya z Neyenperka a Jana Kröcína z Drahohejle, kteří zjednali porovnání, kterým zdvižena všechna nedorozumění a řeči jakékoli prošlé mezi stranami a na přímělu jejich kšaftovníci, ne z povinnosti jako z lásky, odvedli jim 100 kop m. peněz hotových a svršků za 30 kop. Dům Dominačkovský na Velikém náměstí prodán byl od vykonavatelů závěti Kašpara Blovského M. Ondřeje Blovského z Palatina, Albrechta Šrejnarů z Trnče, místosudího dvorského, a Pavla Weyra z Petřína, vrchního písaře soudu nejvyššího purkrabství Pražského Janovi Loberovi z Lobera, obojích práv doktoru a radovi při soudu apelačním,

¹⁷⁹⁾ Archiv m. Prahy č. 2205 f. 273.

¹⁸⁰⁾ Ibid. č. 1288 f. 417'—418.

¹⁸¹⁾ Ibidem č. 2232 f. 276.

Matěj Křestan

1. ♀ Marta Opavská 2. ♀ Anna

z 1. ♀ Jan	dcera	Anna	Pavel	Jeroným	Dorota	Marta	Kateřina
1. ♀ Kateřina Lu- kášovic, vdova po Matyášovi krejčím.	♀ Adam bečvář v Domaž- licích.	♀ Duchek Klička.	1 ♀ Magdalena Šípařová 2 ♀ Marta Kulišková 3 ♀ Anna z Pereftu, vdova po Jakubu Kocourovi z Votína	♀ Lidmila, vdova po Bartoši Chmelovi	1. ♀ Florian Čestínský 2. ♀ Jan Sýkora		1. ♀ Mikuláš Hofman 2. ♀ Jan
2. ♀ Markéta Že- lezníková, vdova po Janovi Růžkovi.	Abrahám		z 1 ♀ Pavel, Anna, Kateřina, z 2 ♀ Lidmila	1 ♀ Samuel Lipenský z Wosrfeldu 2 ♀ Kašpar Blovský z Palatýna			
z 2 ♀ Jan Matyáš, Melchysedech,		Láska, ♀ Urban Třebechovský	Naděje ♀ Matěj Žlutický				
		dcera	syn				

za 1800 kop gr. čes.¹⁸²⁾ Ze sumy stržené odevzdána částka 2000 kop míš. na nadání v prospěch koleje jezuitské. Z dědictví někdy staroutravistického M. Pavla Krystiána z Koldína dostalo se posily Jesuitům, vůdcům a ředitelům nesmířlivé strany katolické ve stavích světských a v duchovenstvu v době, kdy od ní konány byly přípravy k rozhodnému boji s protestantskou většinou českého národa a jejímž vítězstvím na Bílé Hoře vykopán byl hrob náboženským a politickým svobodám našeho národa.

Z dětí Jana Krystiána zemřela zatím dcera jeho Láska Třebechovská, zůstavivši dcerku neznámého nám jména. R. 1600 Urban Třebechovský byl již po třetí ženat s Kateřinou, vdovou po Janovi st. Polehradském z Polehrad. Roku 1600 Jan Matyáš Koldín i na místě Melchysedecha nepřítomného a sestra jejich Naděje osobně stojíce v radě, jednali s ní o zaplacení J. Mti Cís. berní i jiných sbírek sněmy svolovaných, též městských, šosovních, od léta 1581 otcem jejich Janem Krystiánem zadržovaných, jichž až do tohoto času sečteno přes 300 kop m., jakož i o zaplacení dluhů povinných jiným věřitelům. Nemajíce již po smrti svého otce krom závadného a již Lidmile, dceři M. Pavla Krystiána z Koldína, odevzdaného statku nic jiného než dům v městě při Klášterské bráně a dědinu vrch slove Seménkovský při cestě na rozhraní, postoupili pánům k ruce obce této dědiny vrchu Seménkovského tak, aby od nich po srážce těch berní a sbírek upokojeni byli věřitelé v těch všech dlužích a nad to přidáno jim ještě 100 kop m. Při tom vymíněno, kdyby Urban Třebechovský, manžel někdy druhé sestry jejich Lásky nebo kdo jiný na místě dcerky, sirotka po ní zůstalého, pokládal si spravedlnost k jakému dílu v též dědině, že ve všem zastoupí pány a převezmou to na sebe a na druhý grunt, totiž dům, kdyby toho bylo třeba.¹⁸³⁾ Ze sumy 100 kop, jež splácena byla po rocích od sebe, r. 1601 Jan Matyáš i na místě mladšího bratra Melchysedecha i Naděje, sestry, přijal vejrunk 30 kop. Z posledního vejrunku 30 kop bylo 10 kop sraženo za místo, kde otec jejich byl pochován, 16 kop bylo vzato za berně r. 1600 a 1601 zadrželé, ostatní 3 kopy 41 gr. vydány byly Matějovi Žlučickému, sousedovi předměstskému, za něhož se zatím provdala Na-

¹⁸²⁾ Ibid. č. 2113 f. 430.

¹⁸³⁾ Lib. contr. IV. f. 270'—271.

děje Krystyánová. Dne 13. září 1605 nebylo již na živě Jana Matyáše, bratra jejího. Od Melchysedecha Krystyána a Naděje Žlutické koupil r. 1608 Pavel Doubravský s manželkou svou Kateřinou dům vedle brány Klášterské za 200 kop m. Ze závdavku 50 kop dáno bylo 40 kop prodávajícímu, 10 kop obráceno na zadrželé berně z toho domu. Ostatek této sumy byl splácen po 18 kopách ročně. Ani Naděje Žlutická nedožila se dlouhého věku. Dne 9. prosince 1610 nebylo jí již na živě; z vejrunku 18 kop přijal tehdaž Matěj Žlutický k ruce svého synka po matce jeho 6 kop. Protože Melchysedech Krystyán již se nevrátil do Klatov, smrtí Jana Matyáše a sestry jeho Naděje vyhynul v tomto městě patricijský rod Křesfanovský. Památkou po něm v Klatovech jsou náhrobní kameny mramorové, erbem Koldínským ozdobené, zachovávající pamět Matyáše Krystyána, syna jeho Jeronyma a dcery Doroty Sýkorové. Živou památkou pak zůstává název vrchu Křesfanovského, jenž na čas zatlačen byl jménem vrchu Křestanského na základě nejnepřesných smyšlenek o bojích křesťanů s pohany tu svedených, ale nové doby oživením památky toho rodu a nejznamenitějšího člena jeho M. Pavla Krystyána z Koldína, proslulého právníka českého, obnoven opět zašlý starý název jeho.

Prof. Dr. *Bohumil Baxa*:

Volební řády italské po světové válce.

Od světové války mění Itálie po třetí svůj volební řád: v letech 1919, 1923, 1925. Mění se nejen základní zásady volební soustavy, nýbrž i podstatná ustanovení volebního řádu. Od soustavy volebních okresů se zásadou naprosté většiny se přechází k soustavě listinné s čistým poměrným volením; na to se zásada poměrného volení modifikuje soustavou většinovou tak, že se za určitých okolností obou těchto zásad užívá souběžně; konečně se odstraňuje soustava listinná a zavádí se soustava volebních okresů se zásadou poměrné většiny.

Prvotní volební řád italský (nepřihlížíme-li ovšem k volebnímu řádu království sardinského z 17. března 1848) z 17. prosince 1860 byl vybudován na soustavě volebních okresů se zásadou na-